

ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙ ΤΟΥ JOHN COVEL  
ΑΠΟ ΚΩΝΙΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΝ ΤΩ 1675

Εἰς τὸν I' τόμον τῶν «Θρακικῶν» (Σ. 128—136) ἐδημοσιεύθη κατὰ με-  
τάφρασιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερ-  
μανοῦ Στρινοπούλου ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 22912, σελ. 179, κώδικος τοῦ  
ἐν Λονδίῳ Ἀγγλικοῦ Μουσείου, τὸ ἀφορῶν τὴν Σηλυβρίαν ἀπόσπα-  
σμα ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ ἐφημερίου τῆς *Levant Company* ἐν  
Κ/πόλει *John Covel*. Ἡ δὲ κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἰδίου Σεβασμιω-  
τάτου Μητροπολίτου Θυατείρων δημοσιεύομεν τὸ ὑπόλοιπον μέρος,  
θερμῶς εὐχαριστοῦντες αὐτόν.

Θρακικὰ ΑΒ.  
τ. ΙΒ' 1939  
r5-

Ἀπολογισμὸς τοῦ ταξιδίου μας εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν 1675.

Πρέπει νὰ σημειώσητε, ὅτι ἐν Τουρκίᾳ οἱ ταξιδιῶται ὑπολογίζουν  
τὸν δρόμον τῶν μέτρων καὶ ὄχι μὲ μίλια. Παρὰ ταῦτα ἔκαμα ἓνα ὑπο-  
λογισμὸν τοῦ ταξιδίου ἐκάστης ἡμέρας καὶ κατὰ τοὺς δύο τοῦτους ὑπο-  
λογίζων 3 μίλια δι' ἐκάστην ὥραν καὶ πράγματι πιστεύω, ὅτι ἐν γένει  
ἡ πορεία μας ἐβάδισεν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἀναλογίαν αὐτήν.

Μαΐου 2 1675

Πρὸς τὸν Μικρὸν Τσεκμετζὲν ὡραι 7 1)2 μίλια 23

Μίαν Κυριακὴν μετὰ τὴν ἐωθινὴν προσευχὴν καὶ ὁμιλίαν ἔξεκινή-  
σαμεν ὄντες περὶ τοὺς 100 ἱππεῖς. Ὁ Μυλόρδος καὶ ὁ Sir Tho. Baines  
ἐπέβαινον ἐπὶ ἐνὸς εἶδους διπλοῦ ἐφιππίου, χρησιμοποιουμένου ὑπὸ τῶν  
μεγάλων ἀνδρῶν ἐν Τουρκίᾳ, φερομένου ὑπὸ τεσσάρων ἡμιόνων κεκά-  
λυμμένων ὑπὸ λεπτοῦ ἐπεξεργασμένου ὑφάσματος. Τὸ ὄνομα διὰ τὸ  
πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι *Tarct-revan*, ὅπερ ἰσοδυναμεῖ πρὸς τρέχον κἀθισμα  
(*tarct*=σέλλα, *revan*=τρέχουσα) ἐν Περσικῇ γλώσσῃ, παρ' ὧν (Περσῶν)  
ἔλαβον τὸ πρᾶγμα αὐτό. Τέσσαρες ἐπιβαίνοντες ἡμιόνων ἦσαν ὠρισμένοι νὰ  
ἐπιβλέπωσιν αὐτὸ καὶ δύο *Meslagees* ἢ λαμπροὶ δρομεῖς νὰ προηγούνται  
αὐτοῦ. Ἐφερον ἐπὶ μιᾷς μεγάλης ῥάβδου ἢ δοκοῦ ἓνα σίδηρον κατεσκευα-  
σμένον ὥς οἱ ἰδιοὶ μας πυρσοί, ἐν τῷ ὁποίῳ ὅταν ἐβράδνυζεν ἔθετον *ri-*  
*pus sylvestris*, τὸ ὁποῖον καλοῦσι *sherah* ἢ *χερά* (Σημ. Μετ. *τσερά* ἴσως)  
καὶ ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι λίαν παχὺ καὶ λιπῶδες, ἀνάπτει καὶ καίεται καλῶς

καὶ ἀντέχει ἐπὶ μακρόν. Ἄλλ' ἵνα ἀνάψωσι τὸ πῦρ ἕκαστος ἔχει τὸν σάκκον αὐτοῦ πλήρη ἀπὸ ροκανίδια καὶ πελεκούδια, μὲ τὰ ὅποια ἀνάπτουν τὸ πῦρ αὐτό. Ὅπουδῆποτε ὁ Μυλόρδος μου (τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸν Βεζύρην καὶ ἄλλα μεγάλα πρόσωπα ταξειδεύοντα) κατεσκήνου, ἅμα ὡς ἐνύκτωνε, ἤρχοντο καὶ ἐστύλωνον τὰ δίκην πυρσῶν σίδηρα αὐτά, ὅξεα ἀπὸ σκοποῦ κατὰ τὸ κάτω ἄκρον, ἀκριβῶς πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ (ἢ πρὸ τῆς σκηνῆς, ἂν κατεκλίνετο εἰς τοιαύτην) καὶ ἔπειτα ἤρχιζον βραχεῖαν προσευχὴν διὰ τὸν Μέγαν Κύριον (τὸν Σουλτάνον. Σημ. μεταφρ.) τὸν πρεσβευτὴν (ἢ τὸν πάτρωνα αὐτῶν) καὶ ὅλην τὴν ἀκολουθίαν: εἰδικῶς ὀνομάζοντες ἕκαστον, τὸν Ταμίαν, τὸν Γραμματέα, τὸν παπᾶν (ἢ Καπελλᾶνον) τοὺς διερμηνεῖς κτλ. Αὕτη εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ τόπου καὶ ὅταν οἱ Μεγιστᾶνες ταξειδεύουν τὴν νύκτα ἢ πηγαίνουν τὸ μῆκος μιᾶς ὁδοῦ εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν, οἱ Meslagees αὐτοὶ προπορεύονται αὐτῶν ἀντὶ τῶν σαλπικτῶν ἢ πυρσῶν. Ἐκρίνα καλὸν νὰ μνημονεύσω αὐτῶν πλήρως ἐδῶ, διότι πρώτην φοράν συμβαίνει καὶ θὰ συναντήσης αὐτὰ πολλάκις ἐν τῇ ἐπομένῃ διηγήσει. Ὁ Μυλόρδος μου εἶχε καὶ ἅμαξαν, ἣτις ἔβαινε παραπλευρῶς κενῇ μετ' ἑξ ἵππους (postillons) φάλαρα καὶ ὅλα ἅλλα Turchesca (ὡς ἡ μῆδα ἐδῶ) ὁ ἀμαξηλάτης ἱππεύει ἐφ' ἐνὸς τῶν ὀπίσω ἵππων καὶ ὅχι εἰς τὸ κάθισμα, καίτοι κάποτε παρετήρησα καὶ τοῦτο ἐπίσης. Ὁ πρῶτος Turchesca ὅστις ὡς κοινῶς καλοῦμεν αὐτὸν ὁ Δραγουμάνος) ἔχει τὴν ἰδικήν του ἅμαξαν καὶ 4 ἵππους. Ὅλοι οἱ κυριώτεροι ἀκόλουθοι ἔχουσιν ὡσαύτως τὰς ἅμαξας των (ἢ μᾶλλον βαγόνια-ἅμαξας μετ' ἑσσεως τροχοῦς καὶ τινας μετ' 4 ἵππους καὶ ἄλλας μετ' δύο, ἄλλας μετ' τρεῖς ἵππους παραπλευρῶς ὅλας. Φαντάζομαι ὅτι αἱ ἰδικαὶ σας Trigae ἦσαν τοιαῦται. Διότι παρετήρησα ἐδῶ πολλὰ ἀρχαῖα ἔθιμα καὶ συνηθείας παραμενούσας ἔτι ὡς θὰ σᾶς διηγηθῶ ἄλλοτε κάποτε). Ἐγὼ μεταξὺ ἄλλων ὠρίσθην νὰ ἔχω μίαν (ἅμαξαν) ἵνα φέρῃ τὰ ἐνδύματά μου καὶ ἄλλας ἀποσκευάς, ὡς εἶχον καὶ τὸν ὑπηρέτην μου καὶ ἓνα Σεῖζην ἢ ἱποκόμον, ἵνα φροντίξῃ διὰ τὸν ἵππον μου. Ἦσαν 60 περίπου τοιαῦτα βαγόνια-ἅμαξια (Σημ. μετ. φορηγὰ) ἐν συνόλῳ. Μεθ' ὅλης τῆς ἀκολουθίας αὐτῆς καὶ 20 ἕως 30 ξένων, οἵτινες ἤλθον νὰ μᾶς συνοδεύσωσιν ἕξω τῆς πόλεως, ἀφήκαμεν τὸ Πέραν Μαῖου 2 καὶ μολονότι ὁ δρόμος μας ἐκ τῆς Κων]πόλεως εἶναι εὐθύς καὶ βραχύς, ἐν τούτοις ἐπειδὴ εὗρισκόμεθα ἐπὶ τῆς ἐτέρας ὁχθῆς τοῦ ὕδατος (The Sinus Ceratinus= Κεράτιος Κόλπος), ἐδέησε νὰ μεταβῶμεν διὰ τῶν λειμῶνων, ὅπου τῇ βοήθειᾳ δύο γεφυρῶν ἐπεράσαμεν τὰ δύο ῥεύματα (ἢ κέρατα) τὰ ὅποια συναντῶνται, ἵνα ἀποτελέσωσι τὸν κόλπον, ὅστις χωρίζει τὸ Πέραν ἀπὸ τῆς Κων]πόλεως. Ἐντὸς 1 1]2 ὥρας ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πρῶτον ποτάμιον, καλούμενον πάλαι Βαρβύσης καὶ ἐν μίλιον περαιτέρω διήλθομεν τὸ δεύ-



τερον ποτάμιον πάλαι Κύδαρις. Ἀμφότερα ἔχουσι λίαν ἐμπεριστατωμένως περιγραφῇ μεθ' ὧν τῶν μικρῶν λόφων καὶ κοιλάδων πέριξ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ P. Gyllius ἐν τῷ Bosq. Thrac. 1. 2. c. 3. Μόνον ὁ Βαρβύσης ἔχει ἰσχυρότερον ῥεῦμα ἰδίᾳ ἐν καιρῷ χειμῶνος, παρ' ὅτι αὐτὸς (ὁ Gyllius) τὸν παριστᾷ ὅτι ἔχει. Κατὰ καιροὺς alla coccia (ἐφ' ἀμάξης) διήλθον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο. Ἐν μίλιον πορρωτέρω ἦλθον εἰς τὰ προάστεια τῆς Κων]πόλεως, κοινῶς καλούμενα «τάφος Ἰακώβ», ἀλλ' εἶναι τὰ Κοιμητήρια ἢ Μανσωλεῖα διαφόρων Τούρκων Πριγκήπων, Βεζυρῶν, πολεμιστῶν καὶ περιφήμων ἀνδρῶν, μεταξὺ αὐτῶν εἰς ἐκαλεῖτο Jüre, ὃς νῦν καλοῦσιν Ἰακώβ καὶ οἱ ἀρμένιοι καλοῦσιν αὐτὸν Agur, ὅστις ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὴν θέσιν αὐτήν. (Σημ. Μεταφρ. πρόκειται προφανῶς περὶ τῆς θέσεως Ἐγίουπ.) Καὶ ἐγὼ πράγματι πιστεύω, ὅτι ὁ Gyllius 1. 2. c. 2 εἶτε ἠπατήθη εἶτε κακῶς ἐπληροφορήθη, ὅταν καλῇ αὐτὸν Ἀἰβασάριον· διότι οἱ Τούρκοι καλοῦσι τὴν θέσιν Asübazar· ὅπερ εἶναι ἢ θέσις τῆς ἀγορᾶς τοῦ Jür, Bazar οὔσης ἐν τῇ Τουρκικῇ γλώσσῃ τῆς Ἀγορᾶς, οἷον Μπαλοῦκ παζάρ κτλ. ἢ ἀγορὰ τῶν ἰχθύων κτλ.

Πολλάκις διέτριψα μεταξὺ τῶν τῶν, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ἀναφέρω εἰς μᾶλλον κατάλληλον τόπον καὶ χρόνον. Ἀπὸ τοῦ Γιοῦπ-πάζαρ ἦλθον ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Σταμπούλ, ἃντινα ἀπέκτισιν ἐκεῖθεν περὶ τὸ 1½ μίλιον. Καὶ προχωροῦντες ἐν μίλιον πορρωτέρω ἦλθον εἰς τὴν Πύλιν τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὅπουθεν ἐδυνεχίσσαμεν τὴν εὐθείαν μεγάλην ἀκολουθοῦσαν ὁδόν. Τρία μίλια μακρὰν διεσχίσσαμεν ἐν μικρῶν ρυάκιον, οὐχὶ ἄξιον νὰ σημειωθῇ, ἀλλ' ἀπεφάσισα νὰ καταγράψω καθεὶ τρεχούμενον ὕδωρ, ὥστε (εἰ δυνατόν) νὰ δυνηθῶ νὰ δώσω ὀλίγον φῶς εἰς τοὺς ἀρχαίους σας Γεωγράφους, τῶν κοινῶν ἡμῶν χαρτῶν (Ortelius, Πτολεμαῖος, Sanroin κτλ.) ὄντων λίαν ἐσφαλμένων. Ἀφήκαμεν δύο μικρὰς Τουρκικὰς πόλεις εἰς τὴν δεξιὰν ἡμῶν χεῖρα Daoud Basha (Δαβὶδ Πασᾶ), ἐν μίλιον μακρὰν τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἄλλο τόσον μακρότερον Hasnadarkioï (πόλις τοῦ θησαυροφυλάκος) c u i εἶναι ἢ κοινὴ κατάληξις ὥς ἐν τῇ Ἀγγλικῇ ton, don (Σημ. Μεταφρ. = πόλις) καὶ σημαίνει χωρίον ἢ πόλιν. Ὀλίγον τι ἐκεῖθεν τοῦ ἡθέντος ρυακίου ὑπάρχει ἐν πολὺ πλατὺ Τσινάκ (=πλάτανος) μεθ' ἐνὸς τετραγώνου πρασίνου ὑψωμένου πέριξ αὐτοῦ, καὶ μία λίαν ὥραία κρήνη πλησίον. Ἐδῶ κατὰ τὸ θέρος πολλοὶ ἔρχονται, ἵνα λάβουν τὸ Spasso (Σημ. Μεταφρ. = περίπατον) καὶ ἀναψυχὴν ἐν τῇ σκιᾷ (τὴν ὁποίαν ὀρίζει τὸ δένδρον ἐκεῖνο) καθήμενοι ἐπὶ ταπήτων μὲ καπνόν, καφεὲ καὶ καθαρὸν ὕδωρ κτλ. Τρία μίλια πορρωτέρω διασχίζομεν δύο ἄλλους μικροὺς ρυάκας, οἵτινες συνενουμένοι (καὶ ὡς ὑποθέτω) καὶ μετὰ τοῦ προηγουμένου, ἀποτελοῦσιν ἐν εὐρὺ ῥεῦμα, ὅπερ εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν μεταξὺ Σταμπούλ καὶ ἀκρωτηρίου Στεφάνου, τοῦ στομίου εὐρι-

σκομένου εἰς 2 μιλίων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ τελευταίου, ὅπερ διὰ τὴν ἀπόστασιν αὐτοῦ, εἰκάζω, ὅτι εἶναι τὸ Ρήγιον ἐν τῷ Itin. Burdigalensi κοινῶς προστεθειμένου εἰς τὸ τέλος τοῦ Antonius... Ἐν μίλιον πορρωτέρω εὑρηται εἰς ποταμίσκος (τότε ἦτο ξηρὸς) μετὰ λιθίνης γεφύρας ἐξ ὧ τῶν καὶ ὀλίγον τι πορρωτέρω ἐν ὁράκιον μεθ' ἑνὸς λιθίνου τόξου ὑπεράνω αὐτοῦ. Πιστεύω πράγματι ὅτι ὅλα ταῦτα ἐνοῦνται καὶ εἰσβάλλουν εἰς τὴν θάλασσαν ὥς εἶπον ἀνωτέρω, διότι ὅλος ὁ δρόμος ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου εἶναι χαμηλὸν ἐπίπεδον ἐδαφος καὶ εἶναι δυνατόν νὰ συνεννοῦνται ἐν αὐτῷ προχωροῦντα πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' εἶμαι πεπεισμένος περὶ τούτου διότι μετέβην εἰς Μικρὸν Τσεκμετζὲν πολλάκις διὰ θαλάσσης· καὶ οὐδαμοῦ παρετήρησα ἄλλην διέξοδον εἰς τὴν θάλασσαν εἰμὴ εἰς τὴν ῥηθεῖσαν θέσιν. Ἐφθάσαμεν ἀπὸ τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως εἰς τὸν Μικρὸν Τσεκμετζὲν εἰς 4 ὥρας· πρέπει νὰ εἶναι περὶ τὰ 12 μίλια.

## Pontipiccoli

Καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Κιοιτσάκι Τσεκμετζὲ (δηλ. μικρὸν Ἐρμάριον), ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μικρὸν Χωρίον. Κατοικεῖται μέρος ὑπὸ Ἑλλήνων μέρος ὑπὸ Τούρκων καὶ εἶναι τοῦ μεγέθους περίπου τοῦ Newmarket. ἔχει μίαν πλατείαν ὁδὸν τὴν ὁποίαν διασχίζει ὁ δρόμος ἐν τῷ ὅλῳ ὑπάρχον καταστήματα τοσούτων μηχανικοῦ, καὶ κατασκευασταὶ τῶν χειρῶν διὰ τοῦς ἵππους· μηχανουργοὶ κτλ. ὅλοι κατάλληλοι διὰ ταξειδιώτας. Ὑπάρχουν διαφορὰ κἀνία ἢ Καραβανσεράια, σταῦλοι καὶ κατοικίαι διὰ διαβάτας τ. ἐ. τῶν καὶ προμήθειαι δι' ἵππους καὶ ἡμιόνους καὶ παρ' αὐτοὺς τόπος δι' ἀνθρώπους ἵνα κατακλιθῶσιν. Ἄλλ' ἐὰν δὲν φέρετε μαζί σας τὰ ἐπανωφόριά σας ἢ τὰ ἐφαπλώματά σας, θὰ κατακλιθῆτε κατ' ἀνάγκην ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ δαπέδου ἐδῶ καὶ ὅπουδῆποτε τῆς Τουρκίας καθ' ὁδόν. Ὡσαύτως αἱ ζωοτροφίαι σας εἰς μέρος τινα δύναται νὰ παρασκευασθῶσι δι' ὑμᾶς εἰς τοιαῦτα καταστήματα, οἷων ἐμνημόνευσα ἢ ἄλλως δέον νὰ φέρετε αὐτὰ μαζί σας καὶ νὰ τὰ προσέχητε μόνοι σας ἢ νὰ ζῆτε μὲ κριθὴν καὶ κομμένον ἄχυρον μετὰ τοῦ ἵππου σας. Ἐδῶ ὁ φροντιστὴς μας εὔρε πολὺ ὥραϊα ψάρια παντὸς εἶδους λόγῳ τῆς θαλάσσης καὶ μιᾶς λίμνης, κειμένης πολὺ πλησίον, ἀλλ' εἰς ἄλλας πόλεις οἱ ταξειδιῶται δὲν εὐρίσκουν ἄλλο τι ἢ πράσα, σκόροδα, κρομμύδια, ψωμί, ἄλας, παστωμένας ἐλαίας, λάχανα, ἀγγούρια, πεπόνια καὶ τὰ ὅμοια. Μικρὰ τεμάχια ψητοῦ κρέατος, τὰ ὁποῖα ὀνομάζον K e b a b, ἀλλ' οὐδέποτε μεγάλα τεμάχια ψητοῦ (Ἀγγλ. Joinds) ὅυζι, τηγανίτας καὶ διάφορα εἶδη φαγητῶν ἐκ ζυμαρικῶν. Ἐπειδὴ εἴμεθα τόσον πολυάριθμοι πάντοτε εἰς ἀνθρώπος προηγείτο καὶ μετέβαιναν εἰς ἕκαστον Κονάκι ἢ Σταθμὸν καὶ ἡγόραζε, πρόβατα, βώδια, μοσχάρια καὶ τὰ ὅμοια, ὅ,τι ἡδύ-

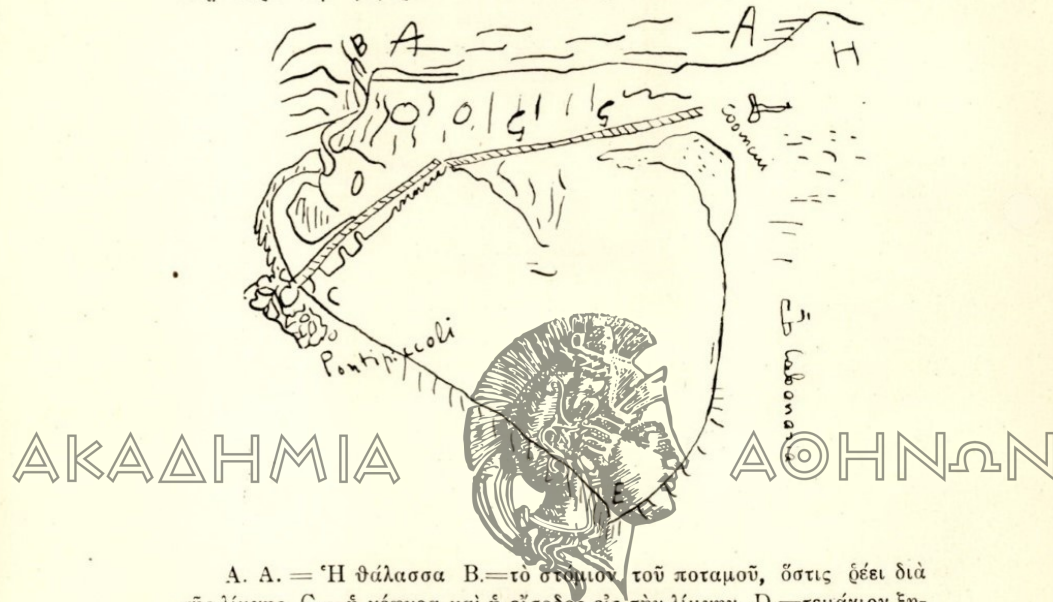


νατο νὰ εὔρη ἔχων δύο Chianses (?) (Σημ. Μετ. χωροφύλακας) ἵνα βοηθοῦν αὐτόν, ἄλλως ὁ λαὸς εἰς πλείστα μέρη δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ μᾶς δώσῃ τίποτε. Οἱ κάλλιστοι Τοῦρκοι, ὅταν ταξειδεύουν μόνοι, ἀρκοῦνται μὲ τὰς τροφὰς τοῦ δρόμου, τὰς ὁποίας ἀνέφερα ἀνωτέρω. Κατὰ τὴν εἰσόδον μας πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως εὕρηται τὸ Τζαμίον τῶν Τούρκων καὶ ἐν Κολλέγιον ἢ ξενῶν (Σημ. Μετ. πρόκειται προφανῶς περὶ Μεδρεσέ) ἀμφοτέρω κτισθέντα ὑπὸ τινος Ἀμπδισαλλάχ (τ. ἔ. τοῦ Δούλου τοῦ Θεοῦ) Τεφτερδάρ (θησαύροφύλακος) τοῦ Σουλτάν Σουλεῦμάν (ἄλλοι λέγουν: τοῦ Σουλτάν Ὁσμάν). Ἐκεῖ ἐπιτρέπεται συντήρησις τριῶν διδασκάλων τοῦ Νόμου ὡς Σεῖχῶν πρὸς ἓν δολλάριον τὴν ἡμέραν καὶ ὁμοίως, ρύζι, βούτυρον, ψωμί κτλ. δι' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ πλεόν εἴκοσι σπουδαστὰς ὑπ' αὐτοὺς, οἵτινες μισθοδοτοῦνται μὲ 18 ἄσπρα τὴν ἡμέραν. Ἐκεῖ κατώκησεν ὁ Μυλόρδος μου καὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ· καὶ οἱ τοῦ Μεδρεσέ συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις αὐτῶν ἦλθον τὴν νύκτα καὶ ἔφερον πρὸς ἡμᾶς δύο ἢ τρεῖς μεγάλας γαβάθας τῆς χορτόσουπας αὐτῶν (κατεσκευασμένης ἐξ ὀσπρίων, χορμύων κτλ.) καὶ δι' ἕκαστον ἡμῶν ἓν ψωμίον. Οἶονδ' ἦτοτε περὶ πρῶτον διερχόμενον ἐκεῖθεν καταλύει ἐκεῖ καὶ δὲν δύναται ν' ἀναγῇ εἰς κατὰ οὔτε δωμάτιον, οὔτε τὴν περιποίησιν αὐτὴν. Ὁφελοῦνται ἐκ τούτου διότι κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἕκαστον μὲγα πρῶτον ἀφίκει φιλοδοξοῦν τι εἰς αὐτοὺς, ὅς καὶ ἡμεῖς ἐπράξαμεν. Ὑπάρχει ἐκεῖ μία ἀρετὰ εὐρείας αὐλῆς, τὸσον μεγάλη ὡς ἡ δευτέρα ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Emparapel (Σημ. μεταφρ. Ἰσως ἡ αὐλὴ Κολλεγίου τινὸς γνωστὴ εἰς ἀμφοτέρω· τὸν γράφοντα καὶ τὸν ἀναγνώστην) ἐν πάτωμα ὑψηλὸν μὲ ὑπόστεγα καὶ μικρὰ δωμάτια (μὲ τζάκια) τριγύρω καὶ μία κρήνη εἰς τὸ μέσον. Ὅλοι οἱ ταξειδιῶται φέρουν τὰς κλίνας τῶν ἢ τὰς ψάθας τῶν ἢ ἐφαπλώματα ἢ χαλὰ ἵνα κοιμῶνται καὶ κάθηνται ἐπάνω διότι ὡς ἐλέχθη προηγουμένως, εὗρίσκετε δωμάτιον ἄλλ' οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς ξηρῶν τοίχων. Ἐγὼ καὶ δύο ἢ τρεῖς σύντροφοι ἐκοιμήθημεν ἐπὶ χαλιῶν εἰς τὰ ὑπόστεγα, διότι ὁ καιρὸς ἦτο πολὺ θερμός. Ὁ Μυλόρδος μου καὶ ὁ Sir Tho Baines εἶχον ταξειδιωτικὰς κλίνας, αἵτινες ἐστήνοντο καὶ συνεπτύσσοντο δι' ὅλας τὰς περιστάσεις. Οἱ μάγειροί μας καὶ οἱ τοιοῦτοι προεπορεύοντο ἡμῶν πάντοτε καὶ εἰς ἕκαστον κοινάκι, εἵχομεν τὰς προμηθείας μας ἐτοιμούς, ἅμα ὡς ἐφθάνομεν καθ' ὅλην τὴν πορείαν μας.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου δρόμου ἐπεράσαμεν ἐπὶ ἐνὸς ὕδατος καὶ βαλτώδους ἐδάφους διὰ μακρᾶς γεφύρας καὶ λιθοστρώτου (καλδερμίου) ἔχοντος δεξιόθεν μεγάλην λίμνην καὶ ἀριστερόθεν τὴν θάλασσαν κεχωρισμένας διὰ μικρᾶς Χερσονήσου κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

Ἡ Γέφυρα ἔχει 12 τόξα. Τὸ πρῶτον λίαν εὐρύ πλησίον τῆς πόλεως ἀνωθεν τοῦ κυρίου ρεύματος. Ἐπειτα δύο μικρότερα εἰς ἀπόστα-

σίν τινα, ἔπειτα ἕτερα ἑννέα εἰς ὁμοίαν ἀπόστασιν. Τὰ τελευταῖα ταῦτα χρησιμεύουν μόνον εἰς τὸ νὰ ἀφίνουν νὰ διέρχεται τὸ ὕδωρ, ὅπερ καταπίπτει ἐκ τῶν ὑψωμάτων τὸν χειμῶνα καὶ ἤθελε πιεσθῇ παρὰ τὴν γέφυραν καὶ τὸ λιθόστρωτον καὶ ἤθελε διακινδυνεύσῃ



A. A. = Ἡ θάλασσα B. = τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ῥέει διὰ τῆς λίμνης. C. = ἡ γέφυρα καὶ ἡ εἵσοδος εἰς τὴν λίμνην. D. = τεμάχιον ξηρᾶς εἰσερχόμενον εἰς τὴν λίμνην. E. = ἡ εἵσοδος τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν λίμνην. C, D, E. = ἡ λίμνη. G. G. = τὸ λιθόστρωτον, OOO = ἄμπέλια μεταξὺ τῆς λίμνης καὶ τῆς θαλάσσης. H. = ὁ ἀνηφορικὸς πρὸς τὸ ὑψωμα δρόμος ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τοῦ βάλτου.

ἀμφότερα. Ἡ Γέφυρα περιβάλλεται διὰ λίθου μὲ ἐλαφρὰ ξύλα ἐκατέρωθεν· εἶναι μικρὰ ἕως 312 ἰδικά μου βήματα, πλατεῖα ἀρκετὴ διὰ νὰ περάσωσι τρία ἀμάξια παραπλεύρως· πρὸς αὐτὴν συνδέεται τὸ λιθόστρωτον (Σημ. Μεταφρ. = Καλδηρίμι) τὸ μήκος 462 βήματά μου καὶ εἰς τὴν βάσιν τῆς γεφύρας εἶναι ὕψους  $2\frac{1}{2}$  ποδῶν σχεδόν. Εὐρίσκω τὴν λίμνην αὐτὴν εἰς τὸν χάρτην τῆς ἀρχαίας Θράκης τοῦ Ortélius ὀνομαζομένην Myrtex locus, ἀλλὰ δὲν παρετήρησε τὸν ποταμόν, ὅστις διέρχεται δι' αὐτῆς, εἰς τὸν ὅποιον ἐκωπηλάτησα ἄνω καὶ κάτω τοῦλάχιστον 5 ἢ 6 μίλια. Τρέχει (ὁ ποταμὸς) μὲ μικρὸν ἀλλὰ πολὺ ἰσχυρὸν ῥεῦμα, οὕτως ὥστε εἰς τὸ στόμιον B, ὅπου χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν, τὰ



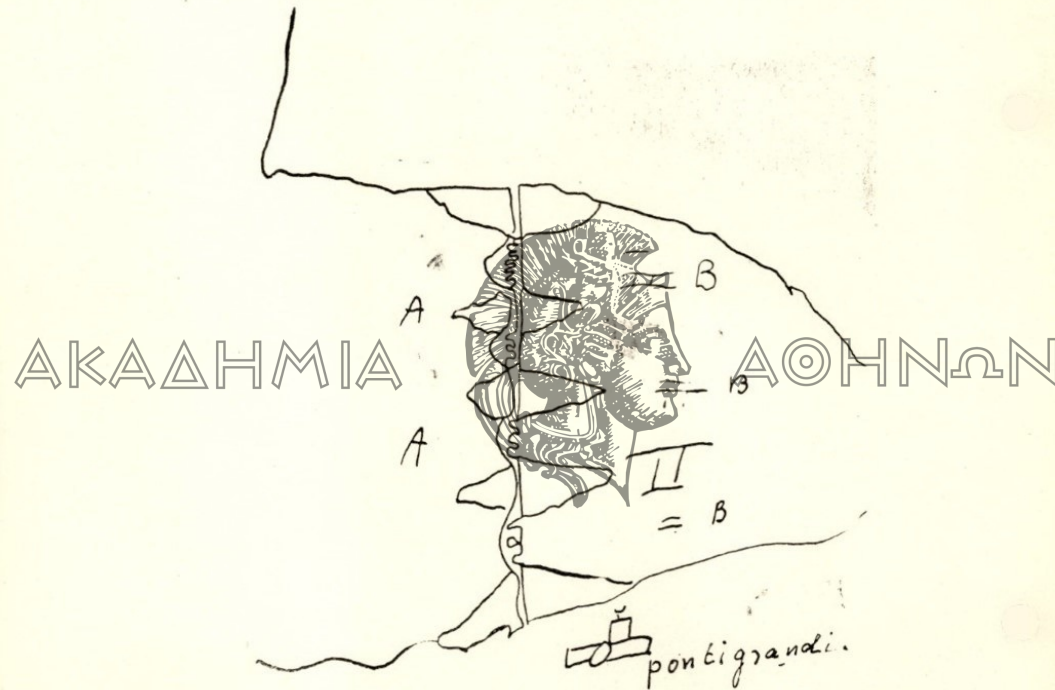
πλοῖα μας ἐκ τῆς Σταμποῦλ εἰσέρχονται μετὰ μεγάλης δυσκολίας καὶ εἶναι πολὺ βαθὺς καὶ ἰσχυροὶ ὑπὸ τὸ μέγα τόξον τῆς γεφύρας, διὰ τοῦ ὁποίου συνεχῶς τὸ ὕδωρ τρέχει· ἐν τούτοις τὸ ὕδωρ ἐν τῇ λίμνῃ εἶναι μαυροειδερὸν· ἄνωθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου 5 ἢ 6 μίλια ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς εὔρηται ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον βουνὸν μὲ ἐν περιφημότατον σπήλαιον, ὅπερ ἐκτείνεται 10 ἢ 12 μίλια ὑπογείως καὶ εἶναι λαξευμένον εἰς πολλὰ μέρη, ὥστε δύο ἢ τρεῖς ἄνδρες νὰ δύνανται νὰ βαδίσωσι τελείως ὄρθιοι. Τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ ἀναβάλλω εἰς ἄλλον τόπον καὶ χρόνον. Φρονῶ, ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ἀληθὴς Ἀθύρας, ποταμὸς ἢ ἴσως Arzus, διότι ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας (τὸ παλαι Περὶνθου) μέχρις ἐδῶ διήλθον ὅλην τὴν παραλίαν καὶ οὐδεὶς ποταμὸς οἰουδήποτε μεγέθους εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν εἰμὴ αὐτὸς ἐδῶ καὶ εἰς ἀκόμη εἰς τὸν προσεχῆ σταθμὸν μας, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε δύνασθε νὰ ὀρίσητε ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ἕκαστος ἢ νὰ ἐξεύρητε ἐν νέον ὄνομα. Δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω παρ' ὅτι τὸ ἀκρωτήριον Στέφανος (ὡς εἶπον ἄνωτέρω) ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ πόλις ἦτο τὸ παλαιὸν Ρήγιον. Τὸ Itinerarium θέτει αὐτὸ 12 μίλια μακρὰν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡμεῖς διηγήσαμεν τόσα ἀπὸ τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως διατηρήσαντες 4 ἀκριβῶς ὥρας.

Μαΐου 3 εἰς τὸ Ρεντίστραν.

4 1/2 ὥρας πάλιν.

Ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ Μικροῦ Τσεκμετζε, ἀπὸ ὧς τελειώσαμεν τὸ λιθόστρωτον καὶ διέλθετε τὸν βάλλον ἀνέρχεσθε ἐν ελαφρὸν ὕψωμα εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου κεῖται εἰς τὴν ἀριστερὰν σας χεῖρα μικρὸν χωρίον καλούμενον Κούμ-κιοῖ ἢ Ἀμμοχώριον ἀπὸ τῶν ἄμμων τῶν ἐκεῖ παρὰ τὴν λίμνην εὕρισκομένων. Μόνον Ἕλληνας ζῶσιν ἐν αὐτῷ καὶ ἐλησμόνησαν τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα ἢ οὐδέποτε εἶχε τοιοῦτο. Ἐν ἡ δύο μίλια πορρωτέρω πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς τὴν ἄκραν τῆς λίμνης εἶναι ἐν ἄλλο χωρίον, καλούμενον ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Κ α μ π α ν α ρ ι ά. Εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ δρόμου πρὸς τὸν Μέγαν Τσεκμετζε ἀφίνετε ἐν μικρὸν ἐλληνικὸν χωρίον πρὸς τὰ δεξιὰ μόλις, καλούμενον Ἀχίρκιοῖ. Ἐκεῖθεν κατέρχεσθε εἰς μικρὰν ἀλλ' ἀπότομον κοιλάδα καὶ εἰς τὸ βάθος αὐτῆς εἶναι μικρὸς ποταμὸς μὲ μίαν λιθίνην γέφυραν ἐκ τριῶν τόξων. Ἡ κοιτὶς αὐτῆς δὲν εἶναι μακροτέρα τοῦ ἐνὸς μιλίου, ἀλλ' εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος θέσις διὰ ληστείας καὶ φόνους (πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ διαβοήτου Χαραμῆ-δερε Σημ. Μεταφρ.) καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται ὑπὸ τῶν Τούρκων Aramdarry ἢ κατηραμένη κοιλάς. Ἐπὶ τῆς ὁφρύος τοῦ λόφου, ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τῆς κοιλάδος αὐτῆς, εὔρηται δασύλλιον ἐκ λευκῶν κυπαρίσσων πετεσῶν τινῶν καὶ ἱσῶν λίαν πυκνῶν· εἶναι περιεφραγμένον λίαν ὑψηλὰ, ὡς ἐν ἐκ τῶν ἡμετέρων πάρκων. Εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ εἶναι ἐν Seraglio (=περίπτερον) τῶν Μεγάλων Κυρίων (=Σουλτάνων Μ.), ὅπου ἄλλοτε ἤρχοντο

κατὰ τὸ θέρος διὰ διασκέδασιν. Κάτωθεν τοῦ φράκτου ἐπὶ τοῦ δρόμου εἶναι ζευγὸς πολὺ καθαρῶν καὶ εὐρυχώρων κρηνῶν μετὰ τινων κινστερῶν, ὅπου σύντροφοί μας τινὲς ἐστάθμευσαν καὶ ἔλαβον ροῦφημα ἐκ τῆς φιάλης. Τὸ Pontigrandi καλοῦσιν οἱ Τοῦρκοι Βουγιούκ-Τσεκμετζὲ ἢ μέγα ἐρμάριον, καταχρώμενοι τῆς λέξεως Τσεκμετζὲ πρὸς δήλωσιν μιᾶς ξυλίνης γεφύρας (καθόσον ἀμφότεραι καὶ ἡ ἐνταῦθα καὶ ἄλλαι γέφυραι εἰς τὸ Pontipiccoli ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἐκ ξύλου) ἐν τῷ ἑλληνικῷ «Μεγάλο Χω-



ριὸ» ἢ μέγα Χωρίον. Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων εἶναι Τοῦρκοι, μερικοὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἀρμένιοι, ἀλλὰ περισσότεροι Ἕλληνες ἀναμεμιγμένοι μετ' αὐτῶν. Ὁ δρόμος καὶ ἡ θάλασσα συντελοῦν εἰς τὸ ν' ἀκμάζει ἡ πόλις αὐτὴ ὡς καὶ τὸ Pontipiccoli. Ἡ πόλις αὐτὴ εἶναι μεγαλειτέρα ἐκείνης. Ὑπάρχουν ὡσαύτως ἀφθονία ἐξαιρέτων ψαριῶν γλυκέος ὕδατος ὡς καὶ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως κεῖται μία μεγάλη λίμνη ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ φαίνεται ὅτι παλαιότερον ἦτο βραχίον αὐτῆς, ἀλλὰ σήμερον εἶναι ἀποκεκομμένη ἀπ' αὐτῆς πλὴν 4 μερῶν

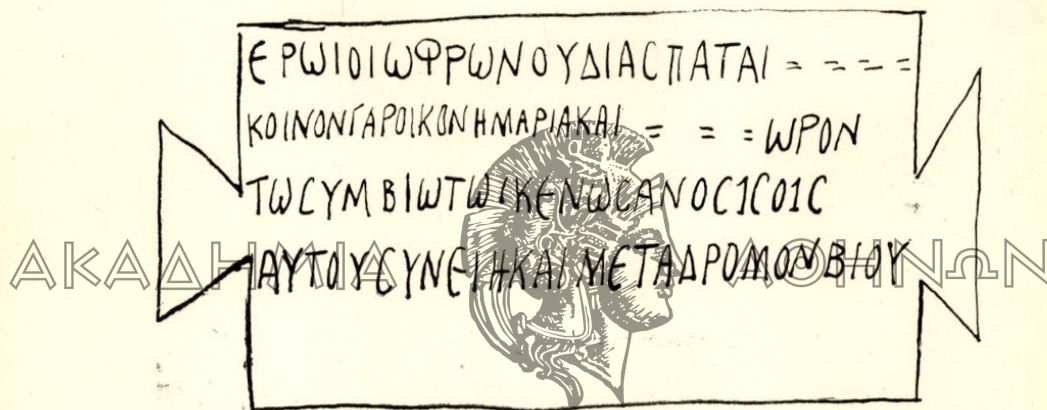


τὰ ὁποῖα διερχόμεθα νῦν διὰ γεφυρῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κτισθει-  
σῶν διὰ λίθων ἀλλὰ παραμένουν ἐρείπια ξύλου, αἵτινα δεικνύουν ὅτι τὸ  
πάλαι ἦσαν ἐκ ξύλων ἐπὶ λιθίνων βάσεων περὶ τὸ Β. Β. ἵνα σύρωνται  
πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω καὶ μᾶλλον εἰς τὸ ἔσω τῆς λίμνης.

Ἐπεράσαμεν αὐτὰς πρὸς τὰ δεξιὰ. Τὸ ὕδωρ, ὅταν ἐπεράσαμεν δὲν  
ἦτο πολὺ βαθύ. Αἱ τέσσαρες αὐταὶ γέφυραι ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλας διὰ  
λιθοστρώτου (Καλδερμίου): τὸν χειμῶνα, ὅταν πίπτῃ περισσοτέρα βροχὴ  
αὕτη ἐκχύνεται διὰ τῶν τόξων ἢ ὅταν καλύπτεται δι' αὐτῆς ὑπάρχει χώρος  
διὰ τὸ ὕδωρ νὰ διέλθῃ ἄνευ κινδύνου ἢ βλάβης τῶν πρὸς τὴν λίμνην λί-  
θων ὄντων συνεσφιγμένων πρὸς ἀλλήλους διὰ μολύβδου. Τὸ πρῶτον λιθό-  
στρωτον ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς ὁδοῦ εἶναι 60 βήματα. Ἡ γέφυρα εἶναι 183  
βήματα μὲ 7 τόξα, τὸ δεύτερον λιθόστρωτον 39 βήματα ἢ γέφυρα 166 μὲ  
7 τόξα, τὸ τρίτον λιθόστρωτον 19 βήματα, ἢ γέφυρα 127 μὲ 5 τόξα. Τὸ  
τέταρτον λιθόστρωτον 14 βήματα, ἢ γέφυρα 233 μὲ 9 τόξα. Τὸ τελευ-  
ταῖον λιθόστρωτον εἶναι 30 περίπου βήματα. Ὅλα τόσοον πλατέα,  
ὥστε 3 ἀμάξια δύνανται νὰ βαδίσωσι παράλληλως. Διατρίβω ἰδι-  
αιτέρως εἰς τὰ μικρὰ αὐτὰ πρῶτα διὰ νὰ εἶδῃτε ὅτι οἱ Τούρ-  
κοι δὲν εἶναι οὔτε φιλάργυροι οὔτε ἀνυπεύθυνοι εἰς τα δημόσια ταῦτα  
ἔργα· διότι σὰς βεβαίως δὲν εἶδον ἰσχυρότερα ἔργα εἰ καὶ μεταξὺ  
αὐτῶν ἔργα πῶς εἶναι τῶν λεπτὰ καὶ ὥρατα ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ ἰ-  
δωμεν. Ὑπάρχει εὐρύς ποταμὸς εἰσερχόμενος εἰς τὴν λίμνην εἰς τὸ βό-  
ρειον μέρος, ἀλλὰ δὲν τρέχει πολὺ ὁρμητικῶς. Οἱ Ἕλληνες καλοῦσι αὐ-  
τὸν «Μαῦρο ποτάμι» ὁ Μέλαις ποταμὸς· οἱ Τούρκοι σχεδὸν τὸ ἴδιον, Καρα-  
σού=μαῦρον ὕδωρ. Τώρα κρίνατε σεῖς ἂν ὁ Ἀθῆνας ῥέει ἐδῶ ἢ ὄχι. Θὰ  
σᾶς δώσω μίαν ἰδέαν· ἐνδέχεται νὰ ἔλαβε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ α καὶ  
τοῦ θύρα, ὑπαινισσόμενον τὰς ἄνω μνημονευθείσας θύρας, αἵτινες ἐξη-  
κολούθουν εἰς χρῆσιν μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Τούρκων, οὕτως ὥστε τὸ α  
ἐπιτακτικὸν ἔκαμε νὰ δηλώσῃ ἕνα ποταμὸν μὲ πολλὰς θύρας ἢ ἐξόδους.  
Πρέπει νὰ βασισθῇτε ἐπὶ τῆς φαντασιοπληξίας μου. Ἡ θάλασσα φθάνει  
μέχρι τοῦ Α. Α., μολοντί δὲ εἶναι πολὺ ῥηχὴ εἰς τὴν γέφυραν, ἐν τούτοις  
εἶναι λαμπρὸς λιμὴν διὰ μικρὰ πλοῖα ὀλίγον μακρότερον μεταξὺ τῶν δύο  
ἄκρωτηρίων Φ. Φ. καὶ ὁ μικρὸς αὐτὸς λιμὴν προσθέτει εἰς τὸ μέγεθος  
τῆς πόλεως ταύτης ἐπέκεινα ἄλλων γεφυρῶν, ὅπου δὲν ὑπάρχει τοιαύτη  
γέφυρα.

Ὁ Μυλόρδος κατέλυσεν εἰς τὴν ὄχθην τῆς λίμνης πρὸς τὴν ἄκραν  
τῆς πόλεως. Τὰ ἀγριόχορτα καὶ οἱ σκελετοὶ τῶν ζώων καὶ ἄλλαι ἀκα-  
θαροφαίαι τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην ὀπίπουν εἰς αὐτὴν κατὰ τὸ καλοκαίρι  
παράγουν τόσῃ μεγάλῃ δυσοσμίαν, ὥστε σχεδὸν ἀπεπνιγόμεθα ἐξ αὐτῆς.  
Ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν εὐρίσκονται πάρα πολλὰ Χάγια, πλησίον ἐκείνου  
ὅπου ἐμείναμεν καὶ πολλοὶ ὠραῖοι εὐρεῖς δρόμοι. Περὶ οἰκοδομῶν ἀπαξ

διὰ παντὸς πρέπει νὰ Σᾶς εἴπω ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλ' εἶναι ἐντελῶς πτωχαὶ καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σκοτεινὰ καὶ ἀκατάστατοι. Ἐξαιρῶ μόνον τὰ Τζαμιά, Σεράϊα καὶ δημόσια οἰκοδομήματα. Μεγάλοι τινὲς ἄνδρες τελευταῖον (ὡς ὁ νῦν Βεζύρης εἰς τὴν Σταμπούλ), ἐπεχείρησαν νὰ οἰκοδομήσωσι μεγάλας οἰκοδομὰς διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἀλλὰ τοῦτο ἐπιφέρει πολλάκις τὴν καταστροφὴν των, διότι καθίστανται ὑποπτοι ὅτι γίνονται παρὰ πολὺ μεγάλοι καὶ οὕτως ὁ Μέγας Κύριος ἀποκεφαλίζει αὐτοὺς καὶ λαμβάνει τὰς ιδιοκτησίας των. Πλησίον εἰς ἓν κοινὸν Χάνι ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐπὶ μιᾷ ἐπιτυμβίου πλακὸς γενομένης τῶρα σκάφης διὰ μίαν



κορήνην ὑπῆρξαν τρεῖς τοιαῦται πλάκες ὡς αὐταὶ αἵτινες ἔχουν τὰ ἔχνη μιᾶς ἀρχαίας ἐπιγραφῆς. Ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐξάγω ὅ,τι ἔπεται. Ἐὰν σεῖς εἰμπορῇτε νὰ ἐννοήσητε αὐτήν, δι' ἐμὲ εἶναι τι πλεόν, σᾶς βεβαιῶ, τῶν ιδιῶν μου δυνάμεων. Ἀλλ' εἰκάζω ὅτι εἶναι (Ὁ Μεταφρ. ἀναγινώσκει τὴν ἐπιγραφὴν ὡς ἑξῆς : Ἐρως ὁ σώφρων οὐ διασπᾶται· κοινὸν γὰρ οἶκον ἡ Μαρία καὶ... εὖρον. Τῷ συμβιωτῶ ικεν (δυσανάγνωστον)· αὐτοῦ συνείη καὶ μετὰ δρόμον βίου). Ἀλλ' εἶναι νεώτερον κατὰ τὸν χαρακτήρα καὶ φαίνεται ὅτι σχετίζεται πρὸς τινὰ δημοσίαν ἀγαθοεργίαν, ἴσως πρὸς Νοσοκομεῖόν τι ἢ Μοναστήριον. Νομίζω ὅτι Μαρία ἐν τῷ β' στίχῳ δεικνύει ὅτι εἶναι μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸ αὐτὸ δεικνύει ὁ χαρακτήρ. Οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι εἶναι ἐν καθαροῖς ἱάμβοις. Τώρα ἂν ὀνομάξῃς τὸν ποταμὸν ἐνταῦθα Ἀθύραν, ἢ πόλις δυνατόν νὰ εἶναι Ἀθυρα καὶ τὸ παλαιὸν Itinerarium συμφωνεῖ ἐξ ὁλοκλήρου. Ὅριζει αὐτὸ 12 μίλια ἐκ Ρηγίου καὶ κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν μας διηνύσαμεν ὡς 13 μίλια, τὸ ὅποιον ἂν λάβῃς ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ Ρήγιον ἔκειτο ἐγ-



γύτερον πρὸς τὴν Σταμποῦλ ἢ τὸ Pontipiccoli, ἡ διαφορὰ θὰ εἶναι κάπως μεγαλειτέρα.

Μαΐου 3 πρὸς τὴν Σηλυβρίαν ὥραι 5 3)4 μίλια 17.

Ἀναχωροῦντες ἐκ Μεγάλου Τσεκμετζε ἅμα ὡς διήλθομεν τὰς γεφύρας καὶ ἤρχισαμεν νὰ ἀνερχώμεθα τὸν λόφον, διήλθομεν δύο μικρὰ χωρία ἀμφοτέρω κατοικούμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐν πρὸς τὰ δεξιὰ καλούμενον Πλάγια, τὸ ἕτερον πρὸς τὰ ἀριστερὰ καλούμενον Καλλικράτεια. Μετέβημεν ἐκεῖσε διὰ τὴν φήμεν τοῦ καλοῦ ἐκεῖ οἴνου τὴν ὁποίαν εὗρομεν ἀληθεύουσιν. Ἴσως ἐντεῦθεν πιθανὸν ἔχει καὶ τὸ ὄνομα, τῆς λέξεως «κρασί» οὔσης τῆς μόνης ἐν χρήσει παρ' αὐτοῖς πρὸς δήλωσιν τοῦ οἴνου. Καὶ ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ τ καὶ σ δὲν εἶναι τι παράδοξον. Ἡ ἴσως τὸ ἀληθὲς ὄνομα ἦτο Χαλικράτεια, ὅπερ ἐλησμόνησαν, διότι δὲν προφέρουσι τὸ χα ὡς κα ὡς πρᾶττομεν ἡμεῖς ἀλλ' ὡς ἰσχυρὸν λαρυγγόφωνον πνεῦμα, ὡς θὰ σᾶς ἐξηγήσω διὰ ζώσης φωνῆς, ἂν ζήσωμεν καὶ συναντηθῶμεν. Συγχωρήσατέ μοι τὴν μικρὰν αὐτὴν παρέκβασιν. Ἦμιν ἀπορορώμενος διὰ τὸν καλὸν οἶνον νὰ εἴπω κάτι περὶ τοῦ χωρίου. Ὁ δὲ τ περιπὸν μίλια ἐντεῦθεν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς κεῖται ἐν μικρὸν χωρίον ἐπὶ ὁδῷ ἀκρωτηρίου ἐστραμμένον πρὸς τὴν θάλασσαν· τὸ ὄνομα δὲν εἰσλήθη νὰ μάθω (πρόκειται προφανῶς περὶ τὸν Δημοκρατεῖον Σημ. Μεταφρ). Ἐκ μίλιον πορρωτέρω διεβήμεν ἐν μικρὸν ὄνακον καὶ ἐν μίλιον πορρωτέρω (τ. ἔ. εἰς τὸ ἡμισυ τοῦ δρόμου πρὸς τὴν Σηλυβρίαν) διήλθομεν ἐν μικρὸν ἡρειπωμένον χωρίον ἀκριβῶς παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. Τῆς ὁδοῦ εὗρισκομένης ἐπὶ τῆς ἄμμου τὸ χωρίον κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς. Ἐν τῇ Τουρκικῇ Κούμ μπουργκάς ἦτοι ἀμμώδης κοινότης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κονομιό, λέξις παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ Κούμ, ὅπερ σημαίνει ἄμμος. Εἵχομεν πολὺ ὥραϊον οἶνον ἐκεῖ ἰδίᾳ ἐν μικρὸν εἶδος Claret (εἶδος Βορδιγαλλεῖου οἴνου εἰθισμένου ἐν Ἀγγλίᾳ Σημ. Μεταφρ). Ὑπῆρξεν ἐκεῖ εἰς τὸ παρελθὸν ἐν μικρὸν φρούριον· ἀλλ' ὅλοι οἱ μεγάλοι λίθοι ἐξήχθησαν καὶ μετεκομίσθησαν εἰς Σταμποῦλ Τὸ Βαλιδὲ-τζαμισὶ καὶ τὸ Βαλιδὲ-Χάν τ. ἔ. τῆς Βασιλομήτορος τὸ τέμενος καὶ τὸ δημόσιον Χάνι ἢ ὁ ξενὼν ἐκτίσθη διὰ μέρους ἐξ αὐτῶν (τῶν λίθων). Ἀπαξ διὰ παντὸς ὀφείλω νὰ σᾶς εἴπω ὅτι περὶ τῆς Σταμποῦλ ἐπὶ πολλὰ μίλια οἱ Τούρκοι ἔλαβον σχεδὸν ὅλους τοὺς κομποῦς λίθους, οὓς ἠδύναντο νὰ εὗρωσιν, ἵνα ἀνεγείρωσι τὰς οἰκοδομὰς αὐτῶν ἐν τῇ πόλει οὕτως ὥστε ἐλαχίστας πρέπει νὰ περιμένη κανεῖς ἐπιγραφὰς ἢ μνημεῖα ἀρχαιολογικὰ ἰδίᾳ ἐν Θρακῇ ἢ ὅπουδῆποτε πλησίον τῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, ὁπόθεν ἡ μετακόμισις διὰ θαλάσσης εἶναι εὐχερής, εἰς τρόπον ὥστε οὐδὲν ἀπομένει ἢ τὸ ἔσω μέρος τῶν τειχῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν (ἡ Medianan = τὸ μέσον), ἐνῶ τὸ περίβλημα ἢ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν μέρος ἐπειδὴ ἀπετελεῖτο ἐκ καλοῦ λίθου κατεδαφίσθη

καὶ διετέθη. Τοῦτο ὑπῆρξεν ὥραϊον χωρίον ἀλλὰ τώρα δὲν εἶναι τίποτε. Ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του νομίζω ὅτι εἶναι τὸ Callum, τὸ ὁποῖον τὸ Ὀδοιπορικὸν (Itinerar) τοποθετεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ μεταξὺ Ἀθύρων καὶ Σηλυβρίας.

Δύο μίλια ἐκεῖθεν διερχόμεθα ἐν ἄλλῳ ὥραϊον ἐμπορικὸν χωρίον καὶ πλούσιον καὶ διότι κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ καὶ διότι ἔχει μικρὸν λιμένα στὰ μικρὰ πλοῖα. Ὀνομάζεται Τουρκιστὶ Μπογκάτος, ἑλληνιστὶ Πεβάτο (οὕτω δι' ἑλλ. στοιχείων Σημ. Μεταφρ.). Οἱ κάτοικοι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Ἕλληνες, ἀλλ' ἐν τῇ μεγάλῃ ὁδῷ εἶναι πολλοὶ Τοῦρκοι. Ἰσताται ἔτι ἐκεῖ εἰς μικρὸς πύργος μετὰ πολὺ παχέων τειχῶν, ὅστις μετεποιήθη νῦν εἰς ἀποθήκην. Τρία μίλια ἐκεῖθεν εἰσερχόμεθα εἰς ἐν βαλτῶδες ἔδαφος, ὅπερ διερχόμεθα δι' ἐνὸς λιθοστρώτου (καλδρίμι) καὶ τριῶν λιθίνων γεφυρῶν ἐκαστῆς ἀποτελοῦσης ἐν τὸ ὅσον, ἐπὶ ἰσαριθμῶν μικρῶν ὀρεμάτων βαθέων μέν, ἀλλὰ λίαν στενῶν, ἅτινα ἐνούμενα ἐκεῖ πλησίον εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν (ἦτις καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ὁδοῦ φαίνεται πρὸς τὴν ἀριστεράν μας χεῖρα) εἰς μίαν ἀρκετὰ εὐρεῖαν διώρυγα. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον ὀρεῦμα, ὅπερ ἄρξει τὸ ὄνομα ποταμοῦ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Τσεκμετζὲ μέχρις Ἡομλίας. Τέσσαρα μίλια πορρωτέρω ἐρχόμεθα εἰς τὴν Selibtia ἢ Selivria.

Μαῖον δ' πρὸς τὴν Τσιόλκον  
(Chiorloo τὸ προφερόμεν) 8 1/2 ὥρ. 25 μίλια

Ἀναχωροῦντες ἐκ Σηλυβρίας ἀφίνομεν τὴν θάλασσαν (ἀφοῦ τὴν εἶχομεν καθ' ὅλον τὸν δρόμον πρὸς τὰ ἀριστερά μας) καὶ ἀναβαίνομεν ἀνηφορικὸν ὕψωμα εἰς μίαν καθαρὰν χέρσον χώραν, ὡς πράγματι ὅλος ὁ δρόμος πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν εἶναι χέρσος σπανίως ἐν δένδρον ἐκτὸς ὀλίγων, τὰ ὅποια δύναται νὰ ἴδῃ τις περὶ τὴν Τσόρλουν. Ἐξ αὐτοῦ δύνασαι νὰ φαντασθῇς ποῖον ὥραϊον κυνήγιον καὶ ἱερακοθηρίαν ὁ Μέγας Κύριος ἔχει ἐδῶ.

Ἀκριβῶς κάτωθεν τῆς Σηλυβρίας ῥέει ἐν μικρὸν ῥυάκιον, ὅπερ εὐρύνεται σχηματίζον εἶδος λιμνίσκης πλησίον αὐτῆς τῆς πόλεως. Ὑπεράνω τοῦ ῥυακίου αὐτοῦ ἐπεράσαμεν διὰ μιᾶς γεφύρας μὲ τέσσαρα τόξα, καὶ ἐν τέταρτον τοῦ μιλίου πορρωτέρω εἰσῆλθομεν εἰς ἐν βαλτῶδες ἔδαφος, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι μία πολὺ ὥραία λιθίνη γέφυρα ἐκ 32 τόξων καὶ μετὰ τὴν ἄνοδον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων εἶναι 450 περίπου βήματα. Τὸ ὕδωρ κάτωθεν ἤτο ὀλίγον καὶ δὲν ἔτρεχεν, ὅπερ μ' ἔκαμε νὰ συμπεράνω, ὅτι ἡ γέφυρα ἐκτίσθη διὰ περίπτωσιν πλημμυρῶν κατὰ τῶν χειμῶνα, αἵτινες δύνανται κατ' ἀνάγκην νὰ συμβοῦν ὑπὸ τῆς βροχῆς ἐκ τῶν



γειτονικῶν ὑψωμάτων ὄντων ἀποτόμων καὶ περικλειόντων τὸ ὁμαλὸν αὐτὸ ἔδαφος ἐξ ἐκάστης πλευρᾶς. Ἦδυνήθην νὰ παρατηρήσω, ὅτι τὸ ὑπερπλημμυροῦν αὐτὸ ὕδωρ εἰσέρχετο εἰς τὴν θάλασσαν δι' ἑνὸς στομίου μετὰ τοῦ μικροῦ ὕδακιου, τοῦ προμνημονευθέντος, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλος ποταμὸς πλησίον τῆς Σηλυβρίας· 8 μίλια μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὴν παραλιακὴν πλευρὰν διέσχισα ἕνα μικρὸν ἄλλον ὕδακα ὅταν ἐπέστρεφον περὶ τοῦ ὁποίου πλείονα ἀλλαχοῦ. Ἀπὸ τὸν βάλτον αὐτὸν ἀναβαίνομεν, (ὡς ἐλέχθη) εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς λόφου εἰς μίαν κοιλάδα, ἣτις εἶναι μαῦρον, σπογγῶδες ἔδαφος καὶ φαίνεται, ὅτι εἶναι πολὺ σκληρὸν διότι εἶδομεν αὐτοὺς ν' ἄροτριοῦν μὲ 6, μερικοὶ μὲ 7 καὶ ἄλλοι μὲ 8 ζεύγη



ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΔΙΟΗΝΩΝ

βοῶν εἰς ἓν ἄροτρον, ἰδιαιτέρως, ὅπου ἐπέσπε πρώτην φορὰν ν' ἀνοίξουν. Τὸ πρῶτον χωρίον εἰς ὃ ἐφθάσαμεν ὀνομάζεται Κινηκλή, μία μικρὰ Τουρκικὴ πολίχνη εἰς μίαν εὐφορον κοιλάδα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου διεσχίσαμεν ἕνα μικρὸν ποταμόν, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν 3 περίπου ἢ 4 μίλια πρὸς δυσμὰς τῆς Ἡρακλείας ἢ μᾶλλον εἶναι ὃ ἤδη μνημονευθεὶς 8 μίλια ἀπὸ τῆς Σηλυβρίας ὡς θ' ἀκούσητε κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου.

Ἐν μίλιον μακρὰν τῆς Τσόρλου ὑπάρχει εἰς τὸν δρόμον μικρὸς λόφος εἰς τὸ Α. ὅπου ἐσταθμεύσαμεν διὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς συντροφίας μας καὶ ἡ θέα τῆς θαλάσσης ἦτο, ὡς βλέπετε αὐτὴν ἐδῶ. Τὸ Β εἶναι μέρος τοῦ Μαρμαρᾶ (ὅστις εὗρηται πάρα πολὺ χαμηλὰ εἰς τὸν Πτολεμαῖον) μὲ μικρὰ νησίδια ἢ μᾶλλον βράχους εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον αὐτοῦ. Τὸ C εἶναι ἓν λίαν ὑψηλὸν ἀκρωτήριο, τὸ ὁποῖον βλέπομεν καὶ πέραν ἔτι τῆς Ἀδριανουπόλεως. Οἱ Τοῦρκοι καλοῦσιν αὐτό, ὡς βλέπετε Τικίρ, ὅπερ σημαίνει ἕνα ἰχθῦν, ὃν καλοῦμεν μπαμποῦνι, τὸ κοινολεκτούμενον ἐλληνικὸν Τριγλία. Δὲν εἶναι ὄρος. Ἐντεῦθεν καλοῦσιν ἕνα δυνατόν, μέγαν ὄγκον Dagtrevan=κινούμενον ὄρος.

Τὸ D. εἶναι κοιλάς, ἣτις κατωφερίζει ἀπὸ τῆς Τσόρλου πρὸς τὴν θάλασσαν. Διὰ μέσον αὐτῆς ἡ θάλασσα φαίνεται καθαρά ἐπὶ ἐπιπέδου ἐδάφους ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως. Ἐπέστρεψα οἶκαδε διὰ τοῦ δρόμου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἔχετε τὸ ὑπόλοιπον βραδύτερον.

#### Chiorloo ἢ Gorlah

Ἐπὶ ῥῆς μία μεγάλη πόλις ὡς εἶναι τώρα ἀκόμη, τὸ πλεῖστον κατοικουμένη ὑπὸ Τούρκων· ὑπάρχουν ἐν τούτοις ἐπίσης ἐκεῖ Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνες. Δὲν εἶναι μόνον μεγάλη πόλις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀλλ' ἐπίσης μία μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις καὶ ἐμπορεύματα φέρονται ἐκεῖ δι' ὅλα τὰ χρειώδη. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως εἰς μέγας ξηρὸς λειμὼν τόσον μέγας ὅσον ἡ τάφος τοῦ Divet εἰς τὸ Newmarket, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουν διάφοροι κρῆναι, ἱστίμεναι ἔτι, μὲ ἐξαίρετον ὕδωρ. Εἰς τὸ χαμηλότερον ἄκρον (ἀπὸ τῆς πόλεως) διασταυροῦται μὲ ἐν ὕδραγωγεῖον 96 βημάτων μήκους (ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ἄκρου εἰς τὸ ἄκρον ὅταν διέρχεται) μὲ ἐν μόνον μικρὸν ὑψηλὸν τόσον εἰς τὸ μέσον. Εἶναι χαλασμένον καὶ καθ' ἐκάστην ἐραιποῦται, ἀλλ' οἱ πῆλτοι σωλῆνες εἶναι ἀκόμη ὁλόκληροι καὶ τὸ ὕδωρ ὅρει ἀκόμη ἐντὸς αὐτῶν. Ἦτο λίαν ἀρχαῖος τρόπος τοῦ διαβιβάζειν ὕδωρ καὶ σιμνότερον εἴτε διὰ ξύλον εἴτε διὰ μολύβδου. Εἶδον διάφορους ἀρχαίους (σωλῆνες) εἰς τὴν Καραγιάννην τὴν Ἐφeson, τὴν Σιμόνην καὶ τῶν ὁποίων τινες κατ' ἀνάγκην ἐκείντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν ἀδιαφθοροί. Θὰ οὖν δώσω συντόμως τὴν περιγραφὴν αὐτῆν. Κάμνουν πῆλινον καβύτον ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ποδὸς περίπου (κάποτε κάπως περισσότερον) κατὰ μήκος· τὸ ἐν ἄκρον εἶναι καμωμένον μὲ προεξοχὴν ὡς α. δ., τὸ ἄλλο ἄκρον μὲ μίαν θηλυκὴν βίδαν (ἵνα



δεχθῇ τὸ ἄκρον ἐνὸς δευτέρου κορμοῦ) ὡς τὸ B. X. δηλ. εἶναι ἀκριβῶς κατάλληλον, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὸ X, καὶ ὅταν εἰσέλθῃ, τὸ πάχος 2 θέλει ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ ἄλλο εἰς τὸ 1, οὕτως ὥστε τὸ κοίλωμα εἰς τὸ μέσον εἰς τὸ O, εἶναι τότε τὸ αὐτό. Διὰ νὰ κλεισθῇ ὁ καθεὶς σύνδεσμος, ἔχουν μίαν ἐξαίρετον ἀσβεστοκονίαν τὴν ὁποίαν καλοῦν Lukium. (λουκιοῦνι Σημ. Μεταφρ.). Εἶναι καμωμένη ἐξ ἀσβέτου καὶ κτυπητοῦ κεράμου, εἰς πολὺ λεπτὴν κόκκιν καὶ ἀναλελυμένου βάμβακος πολὺ λεπτῶς κεκομμένου καὶ ἔπειτα ὅλα σβυσμένα μὲ λινέλαιον καὶ ἀναμεμιγμένα μαζί. Τότε μεταχειρίζονται αὐτό, ὅταν εἶναι νωποκατασκευασμένον, ἄλλως σκληρύνεται ἀμέσως. Ἐπειτα δεόν νὰ ληφθῇ φροντίς, ὅπως οἱ κορμοὶ (τὰ κιούγκια)



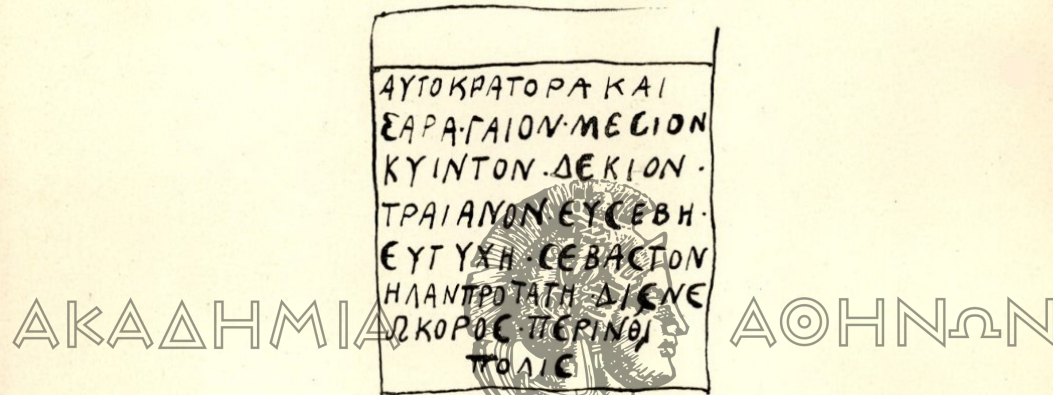
προφυλάσσονται ἀπὸ πάγον καὶ θὰ διαρκέσουν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐκεῖθεν τοῦ ξηροῦ τούτου λειμῶνος πρὸς βορρᾶν εἶναι πολλὰ ἀμπέλια, συκαὶ κτλ. Ὑπῆρξαν ἐν τῇ πόλει ἐντὸς τῶν τελευταίων 20 ἐτῶν ἄνω τῶν 400 ἑλλη- νικῶν οἰκογενειῶν· σήμερον ὑπεβιάσθησαν εἰς 100 καὶ ἐν τούτοις βιάζον- ται νὰ πληρώσουν τὸ αὐτὸ χαράτσι καὶ ἄλλους φόρους, (διότι τοῦ μεγάλου Κυρίου ἡ χορηγία δὲν δύναται νὰ κατέλθῃ, δὲν θὰ χάσῃ τίποτε ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἄπαξ ἔκανονίσθη δι' αὐτόν), οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 1000 d o t t κατ' ἔτος ὡς εἰσέπραττον προηγουμένως· ὅπερ κάμνει τοὺς πτω- χοὺς ἀνθρώπους κατ' ἔτος νὰ καταστρέφονται καὶ νὰ ἀναχωροῦν. Ἐχουν μίαν μόνον ἐκκλησίαν, ἐν πτωχόν, μικρὸν πρᾶγμα, ἀλλὰ διατηρούμενον κα- θαρὸν καὶ κομψόν· ἀνήκουν εἰς αὐτὸ εἰς ἑπίσκοπος, 4 ἱερεῖς καὶ 2 διάκο- νοι. Ἡμῖν ἐκεῖ μαζί τῶν εἰς τὸν ἐσπερινὸν καὶ εὖρον αὐτοὺς λίαν εὐγενεῖς καὶ μοὶ ἔδειξαν ὅλην τὴν πόλιν. Ἀνωθεν τῆς θύρας τῆς ἐκκλησίας τῶν

ΑΝΕΚΕΝΗΘΗ Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥΤΟΣ  
ΕΠΙ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤ  
ΤΟΝ ΦΙΛΟΧΡΗΣΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΟΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ + ΑΘΗΝΩΝ

ἔθηκαν ἐν ἐλεεινὸν μάρμαρον, τὸ ὁποῖον ἀνέσταν ἐν τῶν ἑρειπίων ἐνὸς παλαιοῦ φρουρίου, ὅπερ ἦτο ἐκεῖ. Το ὅλον διέφρασε, ἵνα οἰκοδομήσῃ τὰ Τουρκικὰ τζαμιά, ἅτινα εἶναι 12 τοῦλάχιστον ἐν ὄλῳ. Ὁ λίθος οὗτος ἔχει τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «Ἀνεκνήθη ὁ πύργος τοῦτος ἐπὶ Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου τῶν φιλοχρήστων δεσποτῶν». Τί θὰ εἴπητε περὶ τοῦ βαρβαρισμοῦ αὐτοῦ; Ἐδεῖ νὰ εἶναι ἀνεκαινίσθη κτλ. καὶ ἔπειτα τοῦτος ἐτέθη ἀντὶ οὗτος, ὡς σήμερον μεταχειρίζονται αὐτὸ καὶ κά- ποτε **ἐτοῦτος**. Εἶναι κατὰ πρῶτον λίαν σαφές, ὅτι ὁ λίθος οὗτος τὸ πρῶτον ἀνῆκεν εἰς πύργον τινὰ καὶ πιθανώτατον (ὡς λέγουσι) ὅτι ἦτο μέρος τοῦ ἑρειπωθέντος φρουρίου· δεύτερον ὁ πύργος ἐκεῖνος ἐπε- σκευάσθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου τῶν υἱῶν τοῦ Ρωμανοῦ, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ὁποῖου οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Βουλ- γάρους, οἵτινες συνείθιζον νὰ ἐπιδράμουν τὰ μέρη αὐτά· ἐναντίον τῶν ὁ- ποίων ἐπιδρομῶν τὰ ὄχυρά αὐτὰ στηρίγματα κατεσκενάσθησαν. Νομίζω μᾶλλον ὅτι ἔδει νὰ εἶναι φιλοχρίστων ἢ φιλοχρήστων, διότι εὗρισκω ὅτι τὸ ἐπίθετον αὐτὸ συχνὰ δίδεται εἰς τοὺς αὐτοκράτορας αὐτῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ὡς ὁμοίως καὶ τὸ δεσπότης, ἐξ οὗ σήμερον εἶναι ἐν κοινῇ χρή- σει δ ε σ π ὁ τ. Ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ Ἐκκλησία ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὸν Ἁγ. Γεώργιον.

Τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου κεῖνται ἐπὶ τῆς Β.Δ. πλευρᾶς τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ ἀκριβῶς πλησίον (ὅπου εἶναι ὁ κάτω δρόμος, ὅστις ἄγει ἐκ τῆς πόλεως εἰς Ἀνδριανούπολιν) κεῖται λευκὸν μάρμαρον (μακρὸν τετράπλευρον κομμένον ὡς ἁγία Τράπεζα) 2 ποδῶν καὶ 8 ἵντσῶν μήκους καὶ 1 ποδὸς καὶ 7 ἵντσῶν πλάτους, τεθραυσμένον εἰς δύο. Ἀφοῦ ὁμως ἔσκαψα καὶ ἀπεμάκρυνα ὀλίγον τὸ χῶμα ἐξήγαγον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν. Οἱ σύντροφοί μου ἐφρόνουν, ὅτι ἦτο (ὡς λέγεται) ἐν Ἀρα



(δυσανάγνωστον). Φαντάζομαι ὅτι εἶναι τὸ βάθρον κίονός τινος. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ἀρχαῖον καὶ πιθανὸν νὰ Σᾶς ἀρέσῃ. Σημειώσατε τὸ λανπρωτάτη καὶ λαμπ. εὐφωνίας χάριν καὶ κυίντων, ἐν ἀρχαίοις νομίσμασι καὶ ἄλλῃ ἐπιγραφῇ ἔγραφε κυίντων. Δὲν θὰ συζητήσω περισσότερον περὶ αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον θὰ σᾶς εἴπω, ὅτι μολονότι αὕτη ὑπῆρξε μία πολὺ μεγάλη πόλις, ἐν τούτοις διετέλει ὑπὸ τὴν πολιτείαν τῶν Περινθίων, ὧν ἡ πρωτεύουσα πόλις ἦτο ἀλλαχοῦ (σήμερον καλουμένη Ἡράκλεια), περὶ ἧς πλείονα βραδύτερον. Ἐπὶ τοῦ λίθου τούτου ἦτο προσκεκολλημένον ἐν εἶδος ἀσβεστοκονίας (ὑποθέτω τὸ ἴδιον κατασκευάσμα ὡς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν) τόσον σκληρὸν ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀποσπάσω αὐτὸ ἄνευ μεγάλης δυσκολίας. Οἱ Τοῦρκοι ἔλαβον ἀναμφιβόλως τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης παρὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι ἐκαλεῖτο πάλαι Tzurulu (βλέπε Σουΐδαν). Σήμερον οἱ κοινοὶ Ἕλληνες ἔχουσι πολλὰς λέξεις ἀρχομένας ἀπὸ Τζ. ὅπερ προφέρουσιν ὡς ἡμεῖς τὸ Ch οἶον τζέπη=θυλάκιον ἢ σακκοῦλα· προφέρουν τζέπη, ὡς ἡμεῖς προφέρομεν τὸ Ch εἰς τὸ Cheap. Ἐπειτα ἡ μεταβολὴ Choarlo ἀπὸ τοῦ Tzurulum εἶναι προφανής, καίτοι τὸ ὄνομα τοῦτο νομίζω δὲν συναντᾶται ἀλλαχοῦ



ἢ παρὰ Σουίδα· ἐκτὸς ἂν εἶπητε ὅτι ὑπάρχει σφάλμα εἰς τὸ Antonin Itinerar. ὅπου Tzirallon (καλούμενον ἐκεῖ ὡσαύτως Tirollum καὶ εἰς τὸ Itiner Burdigal Tunorullum) ἴσως ἔδει νὰ εἶναι Tzirallon, διότι εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι σημαίνει τὴν αὐτὴν πόλιν με ταύτην.

Μαῖου 6 πρὸς τὸ Καρσετεράν, 6 ὥραι μίλια 17.

Ἀπερχόμενοι τῆς Τσορλοῦ περὶ ἓν που μίλιον διερχόμεθα ἓνα μικρὸν ποταμόν. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει μία ἀρχαία λιθίνη γέφυρα, σχεδὸν κατεστραμμένη, ἣτις εἶχε 4 τόξα. Δύνασθε νὰ ἐννοήσητε πόσον ἐπομένως ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ἐν τῷ Ortelius, ὅτι ὁ ποταμὸς οὕτως ὅρει ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως. Καὶ τίθεται ὁμοίως λίαν ὑψηλὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐν τῷ «Πτολεμαίῳ» ἢ ἀλλαγῇ παραλείπεται καθ' ὁλοκληρίαν. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Καρσετεράν διερχόμεθα ἓνα ἀρκετὰ εὐρὺν ποταμόν, καίτοι κατὰ τὸ θέρος καλύπτεται με ἄμμον. Ὑπάρχει μία καλὴ εὐρεῖα γέφυρα ξυλίνη ὑπεράνω αὐτοῦ. Κεκομμένα λεπτὰ ξύλα ἐπ' αὐτῆς. Ἰσως αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ Ἄρως (ἢ Ἄργος σημ. μεταφρ.) ἐν Ortelius Geograph. antiqua ἢ ἴσως νὰ εἶναι εἰς βραχίων αὐτοῦ, ὡς εἰς ἄλλος αὐτοῦ ἴσως νὰ εἶναι παρὰ τὸ Καρσετεράν καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Μπουρά. Καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀκόμη ἦτο χέρσον ἑδαφὸς κατὰ τὸ πλεῖστον μαυροχρῶμα. Ἐν τούτοις ἐκοντὰ αὐτὸ ἐλαφρώτερον ἢ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ πλευρᾷ τῆς Τσορλοῦ, διότι εἶδομεν διάφορα ἄροτρα με 4 βόας ἐν αὐτοῖς καὶ αὐτοὶ εὐρὺν παραπλεύρως.

Ἡ πόλις ἔχει τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Karışmak τ. ἔ. τοῦ μινύειν ἢ μάσσειν, διότι ἡ ἐλαχίστη βροχὴ (ὡς εἰδοποιήσαμεν, ὅταν ἦμεθα ἐκεῖ), μεταβάλλει τὴν σπογγώδη, σαπωνοειδῆ (τοῦ γναφέως) γῆν, ἀκριβῶς εἰς κόλλαν. Ἐπὶ τῆς Ν.Α. πλευρᾶς τῆς πόλεως εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς τετάρτου τοῦ μιλίου ὅρει εἰς μικρὸς ποταμὸς, ἀλλὰ πολὺ ἰσχυρὸν ῥεῦμα. Ὑπάρχει ἐκεῖ μία γέφυρα μετὰ 8 τόξων καὶ μήκους 100 βημάτων περίπου. Ὁ ποταμὸς δύναται εὐκόλως εἰς πολλὰ μέρη νὰ ὑπερπηδηθῇ, ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ὕδωρ ὑπερπλημμυρεῖ. Ἀπὸ μιᾶς λεπτῆς καθαρᾶς βρύσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως, ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὑψώματος (δεξιὰ τῷ κατερχομένῳ ἵνα ἔλθῃ ἐδῶ) ὑπάρχει ἐν ὑδραγωγεῖον κατεσκευασμένον καὶ ἐν τῇ κοιλάδι εἶναι τρία ἀναχαιτιστήρια ἢ πυραμίδες κατεσκευασμέναι ἵνα διαιροῦν τὸ ὕδωρ εἰς διάφορα μέρη, ὡς καὶ διὰ νὰ ἀφίνουν τὸ πλεονάζον ἐν καιρῷ χειμῶνος νὰ τρέχῃ ἄνευ βλάβης εἰς τὴν ῥοὴν τοῦ ὑπολοίπου. Ἀκριβῶς περὶ τὴν πηγὴν, φέεται ἄπειρον ἐξαίρετον scordium, τὸ ὁποῖον εὖρον ἐξαίρετον προφυλακτικὸν ἐναντίον τῆς πανώλους. Ὑπάρχει ἐν πολὺ ὥραϊον Τζαμίον ἐκεῖ καὶ ἐν εὐρύχωρον χάνιον. Ἡ πόλις κερδίζει μόνον παρὰ τῶν ταξειδιωτῶν νῦν,

εἶναι λίαν μακρὰ καὶ ἐκτίσθη ἐσχάτως ἐκ τῶν λατομείων τῆς Missin, τῆς ἀρχαίας Drucipara, περὶ ἧς πλείονα κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου.

Μαῖου 7 πρὸς τὸ Μπουργὰς 4 ὥραι, μίλια 12.

2 ἢ 3 μίλια περίπου ἀπὸ τοῦ Καρεστερὰν ὑπάρχουν ἱκαναὶ ἡρεπωμένα κρήναι παραπλεύρως τοῦ δρόμου. Εἰς τὸ 4ον μίλιον εὐρίσκεται μία πολὺ καλὴ κρήνη, ἣτις ῥέει ἀφθόνως μὲ δεξαμενὰς (uznas) διὰ νὰ πίνωσιν οἱ ἵπποι. Ὀλίγον τι μακρότερον, ὑπάρχουν διάφοροι μικροὶ ὕακες μετὰ μιᾶς γεφύρας μετὰ τόξου ἐπ' αὐτῶν καὶ εἰς ἀρκετὰ μέγας ποταμὸς ἀλλ' ἄνευ γεφύρας. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὑφύεται εἰς μέγας λόφος μὲ μίαν τάφρον πέριξ αὐτοῦ καὶ μίαν εἴσοδον ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν δρόμον πλευρᾶς πρὸς ἀνάβασιν ἐπ' αὐτοῦ. Ὑποθέτω ὅτι εἶναι μνημεῖον τῶν νεκρῶν, οἵτινες ἔπεσον ἐν τινι μάχῃ διεξαχθεῖσῃ ἐπὶ τῶν ἐκεῖ πεδιάδων. Παρατηρήσαμεν πολλοὺς τοιοῦτους, ὡς θέλομεν εἶπῃ Ἦτο ἀρχαῖον ἔθιμον καὶ τελετὴ ἀποτεινομένη εἰς βασιλεῖς (ὡς περὶ τὴν Καλ-λίπολιν) καὶ εἰς ὑποδέστερα πρόσωπα. Ὁ Στράβων 1. 13 ὁμιλεῖ περὶ τοιοῦτου τινὸς πλησίον τῶν Σάρδεων. Ὑποθέτουν ὑπεράνω ὁμαλοῦ ἐδάφους. Εἶναι τὸσον ὑψηλὸς ὅσον οἱ λόφοι τοῦ Bartlow, ἀλλ' ἡ τάφος εἶναι προσχωσμένη τρὸπον τινα. Ἀπὸ τοῦ ὕψους αὐτοῦ ἔμετρήσαμεν 12 χωρία διασκορπισμένα τριγύρω. Ἡ θῆσα ἐτελείται σχεδὸν μετὰ τοῦ Μπουργὰς. Ἐπὶ τὸς 12 μίλιον ἀπὸ τοῦ Μπουργὰς ἡ γῆ μεταβάλλεται εἰς ἐλαφρότερον εἶδος ἀμμώδους ἐδάφους. Ἐν τοῖς τοῖς γεωργοὶ προτιοῦν ἐκεῖ με 6 ζεύγη βοῶν εἰς ἓν ἄροτρον.

### Τὸ Μπουργὰς

Εἶναι μία λίαν εὐρεῖα πόλις ἀγορᾶς. Διερχόμεθα μίαν πολὺν ὥραϊαν ὁδὸν καὶ εἶτα ἐρχόμεθα εἰς ἓν πολυτελέστατον Χάνι, ἔχον μίαν ὥραϊαν τετράγωνον ἀυλὴν καὶ εὐρεῖαν κρήνην εἰς τὸ μέσον αὐτῆς καὶ ὑπόστεγα μετὰ ὥραϊων διαμερισμάτων πέριξ αὐτῶν, ἱκανῶν νὰ περιλάβωσιν ὑπὲρ τοὺς 1000 ταξειδιώτας μετὰ τῶν ζώων αὐτῶν. Τὸ χάνιον αὐτὸ συνδέεται πρὸς ἓν ὥραϊον Δζαμίον ὑποβασταζόμενον ὑπὸ 4 τόξων (28 1/2 ποδῶν πλάτους). Ἡ ὁδὸς διέρχεται ὑπὸ τὰ δύο καὶ ἡ διόδος ἀπὸ τοῦ χανίου πρὸς τὸ Δζαμίον διέρχεται ὑπὸ τὰ ἄλλα. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ χανίου (διότι πρέπει νὰ προφέρετε αὐτὸ εἰς τὸν λάρυγγα) εὗρηνται πολλοὶ καταστηματαρχαί. Μεταξὺ τῶν ἄλλων αἱ λαμπρόταται κεφαλαὶ (λουλάδες σημ. Μετ.) καπνοσηρίγων, ἃς δύναται νὰ εὗρη κανεῖς ἐν Τουρκίᾳ, πωλοῦνται ἐδῶ. Ἡ πόλις εἶναι ὅλη Τουρκικὴ καὶ πολυπληθὴς ἐν σχέσει πρὸς τὸ μέγεθος. Ὁ Μαχωμὲτ Βεζύρης Ἀζὲμ τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμὰν εἶχεν ἓνα υἱὸν Πασσᾶν τοῦ Μωρέα. Παράπονα ἐγένοντο περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Αὐλήν. Ὁ Μέγας Κύριος διέταξεν αὐτὸν (τὸν Μαχωμὲτ δηλ.) νὰ συμβουλευσῇ



τὸν υἱὸν τοῦ ἵνα φέρεται καλλίτερον. Ἐκεῖνος ἄνευ περαιτέρω θορύβου ἀπέστειλε καὶ ἀπεκεφάλισε τὸν υἱὸν τοῦ καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀπέστειλε δῶρον εἰς τὸν Μέγαν Κύριον, ὅστις ἀμείβων τὴν αὐστηράν τοῦ κυβέρνησιν ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ κτήματα τοῦ υἱοῦ τοῦ (ἄτινα ἄλλως περιέρονται εἰς τὸν Μέγαν Κύριον). Μὲ τὰ κτήματα αὐτὰ ἔδρυσεν διάφορα ὠραία κτίρια, ὧν τὸ χάνι αὐτὸ καὶ τὸ Δζαμίον δὲν εἶναι τὰ τελευταῖα.

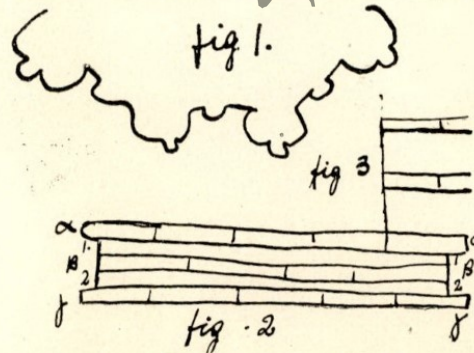
Εἰς τὴν Δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως (τὴν ὁποίαν διήλθομεν τὴν ἐπομένην ἡμέραν) ῥέει εἰς μικρὸς ποταμὸς, ἐφ' οὗ εὗρηται εἰς Τουρκικὸς μῦλος, γυρίζων 3 ζεύγη πετρῶν (ἕκαστος μῦλος ἀλέθει 10 κοιλὰ ἢ κοφίνια σίτου εἰς 12 ὥρας) καὶ ὁμοῦ τὸ ὕδωρ ἐκεῖ δὲν εἶναι τόσον εὐρὺ καὶ ἡδυνάμην εὐκόλως νὰ ὑπερπηδήσω αὐτό. Ἕλληνες εἶναι οἱ διαχειρισταὶ τοῦ μύλου ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ *Ἁγία Βαλή*, μικρὰν πόλιν (περὶ ἧς εὐθὺς ἀμέσως). Πλησίον ἀκριβῶς τῆς πόλεως ἐκείνης εἶναι ἐν κεραμοποιεῖον ὅπερ διαχειρίζονται ἄλλοι Ἕλληνες ἐκ τοῦ αὐτοῦ γωρίου. Καίτοι τὸ ἔδαφος καθ' ὅλον τὸν δρόμον μέχρις ἐδῶ εἶναι μαλίσσιν, σπαργώδες καὶ βαλτώδες, ἐδῶ ὑπάρχει τόσον καλὴ φυσικὴ ἀνάμειξις ὕδατος, ὥστε νὰ κάμνη ἐξαιρετικούς κεράμους. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ὅταν ἐξερχόμεθα τῆς πόλεως, ὑπάρχει μία γέφυρα ἐκ τεσσάρων τόξων, μακρὰ ἐν συνόλῳ 140 βημάτων. Δὲν ὑπάρχει διόλου ὄψημα κατὰ τὸ ἄερος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πόλις καίτοι ἐπὶ ἐνὸς εἴδους τηγανίου (τ. ἔ. ὁμαλοῦ ἐδάφους) ἔσται. Μετὰ τοῦ κατ' ἀνάγκην τὸν χειμῶνα θὰ εἶναι μέγα τὸ ὄψημα. Ὁ λίθος μετὰ τὸν ὁποῖον εἶναι ὠκοδομημένη ἡ γέφυρα αὕτη εἶναι τοιοῦτο πορώδες εἶδος σκληροῦ (Pumex=ἀσβεστολίθου;) ὁποῖον οὐδέποτε εἶδον. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ἦτο κατεσκευασμένος ἐκ πηλοῦ καὶ κόκκων ἄμμου, ὅστις πλατιτόμενος κατόπι δύναται νὰ γεννᾷ τοὺς βολβοὺς ἐκείνους. Πρὸς τὸ κάτω μέρος τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχει μικρὰ πόλις καλουμένη Muctary. Ἡ πόλις αὕτη δηλονότι τὸ Μπουργὰς ἦτο ἀναμφιβόλως ἡ ἀρχαία Bergula, ὁ ποταμὸς αὐτὸς ὁ Μέλας ποταμὸς.

Μαΐου 8 πρὸς τὸ Μπουμπάσς-Κιοϊ (Bobbas-cui)

4 1]2 ὥραι μίλια 13

Ἐν μίλιον ἀπὸ τοῦ Μπουργὰς Ἰστάμενοι ἐπὶ μικροῦ λόφου πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἶδομεν τὴν Ἁγία Βαλή, μίαν μικρὰν ἑλληνικὴν πόλιν (ὡς λέγεται), ἀλλὰ πολυάνθρωπον, ὑπαρχουσῶν ἐκεῖ ἐπέκεινα τῶν 400 οἰκογενειῶν. Πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν μεταβαίνοντες εἰς ἐργασίαν ἔξω καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα (ὡς ἐλέχθη προηγουμένως) καὶ ἐπιστρέφοντες τὸ Σάββατον ζῶσι πολὺ καλά, διότι εἶναι ἐργατικώτεροι περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας, οὓς ποτε συνηγήσαμεν. Ἐξ μίλια μακρὰν τοῦ Μπουμπάσς-Κιοϊ (πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ Βαβα-ἔσκι, σημ. Μεταφρ.) διέβημεν ἕνα μι-

κρὸν ὀνάκα καὶ ἓν καὶ ἥμισυ μίλιον πορρωτέρω ἓνα ἄλλον καὶ εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἓνα τρίτον μετὰ γεφύρας, ὅλους σχεδὸν ξηρούς. Οὗτοι συναντῶμενοι (ἴσως) ἀποτελοῦν τὸν Ἄψινθον (ἴδε Ortelius Geogr. καὶ ἄλλ.) ἢ μᾶλλον βραχίονας τοῦ Ἀρίσβου. Τὸ Μπομπάς-Κιοῖ ἦτο εὐρεῖα πόλις καὶ ἴσως ἦτο τὸ Bundidizum τοῦ Ἀντωνίνου. Εἰς γέρον Τούρκος ἔλαβεν αὐτὸ παρὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ παρ' αὐτοῦ ὀνομάζεται σήμερον. Διότι βοββὰ εἶναι τὸ κοινὸν ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ ἀποδίδεται εἰς ἕκαστον γέροντα ἐν κοινῇ ὁμιλίᾳ. Εἶναι τεθαμμένος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Νικολάου, τὸ μόνον ἀπομένον ἐνταῦθα μνημεῖον ἢ οἰκοδόμημα τῶν Ἑλλήνων. Ἐγινε τόπος προσευχῆς καὶ ἀναγνωρίζεται ὡς μέγας ἅγιος μεταξὺ τοῦ κοινοῦ λαοῦ. Ὅταν εἰσῆλθομεν εἰς αὐτὸν ἵνα ἴδωμεν τὸν τάφον αὐτοῦ συνητησάμεν ἓνα ἄλλον γέροντα Τούρκον, ὅστις εἶχε φέρει τρία κηρία καὶ παρέδωκεν αὐτὰ εἰς μίαν γραῖαν γυναῖκα, ἣτις ἐπιμελεῖται τοῦ εὐκτηρίου οἴκου καὶ δεικνύει αὐτὸν εἰς τοὺς ξένους. Εἶπεν ὅτι ἔκαμεν ἐν τάξιμον ἐν στενοχωρίᾳ του, ἵνα κάμῃ τὴν προσφορὰν αὐτῇ. Ἡ γραῖα μᾶς εἶπε· μάλιστα τέκνα μου, ὅταν εὐρίσκεσθε εἰς κινδύνον, προσεύχεσθε εἰς τὸν ἅγιον αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ αὐτὸς ἀπαιστωθὲς θέλει σᾶς βοηθήσῃ. Ὡς οἱ, ἀδελφαί, εἶπεν ὁ γέρον Τούρκος· μὴ διαπραττέτε εἰς μάτην ἀμορτίαν· διότι αὐτὸς ἦτο θνητὸς ἄνθρωπος καὶ ἁμαρτωλὸς, ὡς ἡμεῖς. Γινώσκω αὐτό, ἀνέφερον ἡ γραῖα, ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ τα πάντα καὶ αὐτὸς (ὁ ἅγιος) ἐνεργεῖ οὐδέν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς χάριν αὐτοῦ θέλει ταχύτερον ἐπακούσῃ ἡμῶν... καὶ οὕτως ἔληξεν τὸ σημεῖον τοῦ τοῦρκικῆς θεολογίας. Ὁ ναὸς οὗτος παραμένει ἐντελῶς ἀκέραιος· εἶναι μικρὸς (ὡς εἶπον ἀνωτέρω, εἰκάζω ὅτι πλεῖστοι ἄλλοι ὑπῆρχον ἐκεῖ) ἀλλὰ πολὺ ὡραῖος, εἰς τὸ αὐτὸ πε-



ρίπου σχέδιον μετὰ τὴν Ἀγίαν Σοφίαν μετὰ ἓνα μέγαν θόλον ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ἑξωτερικὸς τοῖχος εἶναι ὥσανεὶ ὀδοντωτὸς ἐν τῇ μορφῇ ἣν δεικνύει ἡ εἰκὼν σχ. 1. Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον πρᾶγμα εἶναι, ὅτι

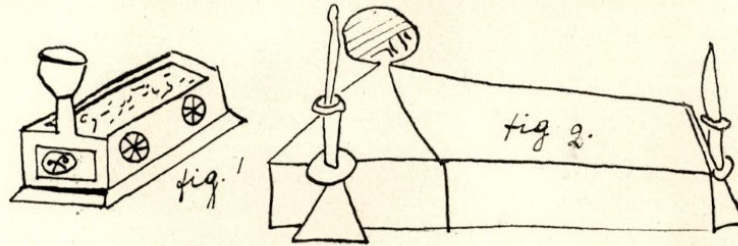


ὅλος ὁ Ναὸς εἶναι κατεσκευασμένος ἐκ πλίνθων ὀπτῶν (τούβλων)  $1\frac{1}{2}$  ἴντσας πάχους, ἀλλὰ καὶ δεύτερος πλίνθος κεῖται ἐντὸς τοῦ τοίχου βραχύτερος ἢ ὁ ἄλλος  $1\frac{1}{2}$  περίπου ἴντσας καὶ τὸ διάμεσον διάστημα εἶναι πλήρες μὲ ἐν πολὺ σκληρὸν ἀσβεστοκονίαμα (signinum) οὕτως ὥστε τὸ ἐξωτερικὸν φαίνεται ὡσανεὶ ὑπῆρχον  $4\frac{1}{2}$  ἴντσες κονίαματος μεταξὺ πλίνθου καὶ πλίνθου. Ὁ κύριος λόγος, ὑποθέτω εἶναι ὅτι ἐπειδὴ τὸ κονίαμα εἶναι (νῦν) πολὺ σκληρότερον ἢ ὁ πλίνθος ἔπρεπε νὰ διαρκῇ μακρύτερον χρόνον, καθ' ὅσον δὲν κατεστράφη μέχρι σήμερον, ἐνῶ οἱ πλίνθοι ἐφθάρησαν καὶ ἐσάπησαν. Ὑπόθεσις (ἴδε εἰκὼν 2 προηγ. σελ.) γ ἢ κάτω σειρὰ πλίνθων, β ἢ δευτέρα, α ἢ τρίτη σειρὰ πλίνθων, 1.2 εἶναι τὸ κονίαμα τὸ ὁποῖον εἶναι τεθειμένον μεταξὺ τῶν στρωμάτων τούτων πλίνθων. Τώρα γέμισον τὸ μισοδιάστημα α—γ μὲ κονίαμα καὶ τὸ οἰκοδόμημα θὰ φαίνεται, ὡς ἐν τῇ εἰκόνι σχ. 3. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως, ὡς εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὴν ὅρει εἰς μικρὸς ὥραιος ποταμὸς ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν καὶ ἔχει λίαν καλῶς ἐκτισμένην λιθίνην γέφυραν, οἷαν εἶδόν ποτε, ἐκ λίαν σκληρῶν λίθων. Εἶναι ἀρκετὰ εὐρεῖα ὥστε νὰ διερχοῦνται παράλληλως τρεῖς ἄμαξαι· εἶναι 232 ἰδιόκοι μου πόδες, ἐκτὸς τῶν ἐκατέρωθεν ἀναβάσεων. Ἐχει 6 μικρὰ τόξα εἰς τὸ μέσον καὶ διαφόρους μικρὰς ἀλκὰς ὕδατος εἰς ἐκάστην πλευρὰν. Ὅλοι οἱ λίθοι ἔχουσιν ὁμαλὴν κατὰ ἑνταῦθα διὰ νὰ ᾄδωσι τὰ τεμάχια τῶν, τὰ ὁποῖα ἐνταῦθα εἶναι τρία ἢ τέσσαρα· τὸ ἐν εἶναι λίαν ὥραιον. Ἡ πόλις εἶναι ὥραία εὐρυχωρὰς, πόλις καὶ καθημέραν αὐξάνει. Ὁ Ἱμπραῖμ πασᾶς (νῦν στρατηγὸς τοῦ Τούρκικοῦ Στρατοῦ) κατασκευάζει ἐν ὑδραγωγεῖον ἐνταῦθα. Τὰ φρεατὰ ἠνοίχθησαν ὅχι μακρὰν τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς πόλεως.

Μαΐου 9 Πρὸς τὴν Χάφζαν, 6 ὥραι, μίλια 18.

Μόλις ἐξήλθομεν ὀλίγον τοῦ Βαβὰ-ἔσση ἀριστερὰ ὑπάρχει εἰς ἄλλος μέγας λόφος κατεσκευασμένος. Ὑποθέτω διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν καὶ μεταξὺ Καρσετερὰν καὶ Μπουργάζ, ἀλλ' οὔτε τόσον μέγας οὔτε τόσον ὑψηλός. Εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ κεῖται νῦν εἰς λίαν μακρὸς Τουρκικὸς τάφος. Πρέπει νὰ σᾶς εἴπω ἐνταῦθα τὴν διαφορὰν· πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι οὗτοι (οἱ Τούρκοι) δὲν θέτουν τίποτε ἐπὶ τῶν νεκρῶν αὐτῶν παρὰ χῶμα. Καὶ αἱ πλευραὶ τῶν τάφων αὐτῶν, εἶναι λίθοι καλοὶ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τάφου οὐδὲν παρὰ χῶμα ἐκτὸς ἐν τοῖς βασιλικοῖς μανσωλείοις ἢ τάφοις μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐκεῖ ἐπιθέτουν ἐν κενοτάφιον ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ μίαν μεγάλην λυχνίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν τὸ εἶδος τοῦ καλύμματος, τὸ ὁποῖον ἐφόρει, ἐκ τοῦ ὁποῖου διακρίνεται, ἂν ἦτο νομομαθὴς ἢ κάποιος πολιτικὸς ὑπάλληλος ἢ στρατιώτης ἢ γυνὴ κτλ.

Σχεδιάζω μίαν μακρὰν διατριβὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀλλ' ἀρ-  
κείτωσαν τό γε νῦν ταῦτα. Τὸ σχέδ. 1 δεικνύει τὰ κοινὰ μνημεῖα.  
Ἐκ τοῦ καλύμματος φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ γυναικός. Τὸ Σχεδ.  
2 εἶναι βασιλικὸς τάφος, ὅστις συχνὰ καλύπτεται δι' ὑφάσματος ἐκ  
μαύρου βελούδου, ἢ ὑφάσματος χρυσοῦ ἢ ἀργυρο-ὑφασμένου καὶ τὰ



καλύμματα εἰς ἑκατὸν ποικιλίαν. Τὰ τέκνα τῶν Πριγκήπων ἔχουν  
ἐν περὶ ἑμπεληγμένον ἐν αὐτῷ. Ο ἑνταῦθα τεθαμμένος μέγας  
ἀνὴρ ὑπῆρξε μέγας πολεμιστὴς καὶ μέγας ἅγιος. Τὸ ὄνομά του εἶναι  
ἄγνωστον, μόνον γενικῶς ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν Amevloarah (ἡγαπη-  
μένος τῷ Θεῷ) Σεῖδ (ἅγιος) καὶ Κορε (πρῶταρχος) 7 μίλια ὁδὸν ὄντες  
διερχόμεθα μικρὸν χωρίον καλούμενον Καρφάτσι ἢ Κοσφους Κιοι.  
1) 2 μίλιον ἐκεῖθεν διερχόμεθα ἐνὰ μικρὸν ὄρυκα, ὅστις ἔρρεεν  
ἀφθόνως, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας ἦτο ξηρὸς. Ὅταν ἤλθο-  
μεν 3 ἢ 4 μίλια μακρὰν τῆς Χάφσας, εἶδομεν τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους  
Ροδόπη, ὅπερ κεῖται πέραν τῆς Ἀδριανουπόλεως πρὸς δυσμὰς, ὡς θὰ εἴ-  
πωμεν μετὰ ταῦτα. Τὸ ὄνομα τοῦτο γράφεται διαφοροτρόπως, ἀλλὰ προ-  
φέρεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Khavsa, Χαύσα, Χάουσα, Hafsa. Διότι  
αὐτὴ ἐν τῇ ἑλληνικῇ προφέρεται νῦν ὡς ἐν ν (σύμφωνον εἰς τὸ averre, av-  
arice ar agus). Οἱ Τοῦρκοι προφέρουν αὐτὸ σχεδὸν ὡς τὸ aw. Ἐπειτα τὸ  
H εἶναι κατὰ πλεον ἢ δασύ· προσεγγίζει μᾶλλον πρὸς ἐν K πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐν  
τῷ λάρυγγι εἶναι whered (ὅχι wharl'd). Τοῦτο σημειῶνω εἰς ὑμᾶς, διότι  
εἶναι ὅλως ἐσφαλμένον ἐν Ortelius ὅστις ἔγραψε Capsia. Ὁ Ferrarius  
ἐτοποθέτησεν αὐτὴν εἰς τὸ Corpudaenum τοῦ Πτολεμ. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ  
τοῦ Μπαμπαεσκή ἢ Burtudizum ὡς καὶ ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως συμπί-  
πτει πολὺ καλῶς πρὸς τὸ Ostudigum ἐν Ἀντωνίνῳ (itinerar.) καίτοι τίθεται  
ἄλλως ἐν Ortelius Ἐδῶ ὑπάρχει ἐν ὠραιότατον Χάνιον, πολὺ ὠραιότερον  
ἢ τὸ ἐν Μπουργὰς καὶ ὡσαύτως εἰς θόλος διασχίζει τὴν ὁδὸν καὶ ἐν ὠ-  
ραῖον τζαμίον συνέχεται κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἐκεῖ τρόπον, ἀλλὰ τὰ δύο  
τελευταῖα ἐδῶ εἶναι πολὺ κατώτερα ἐκείνων. Ὅλα ἐκτίσθησαν ὑπὸ τοῦ  
αὐτοῦ Mahomet Vizier Azem, ὅστις ἔκτισε καὶ τὰ ἐν Μπουργὰς. Ἐν-



τεῦθεν καὶ εἶναι κατεσκευασμένα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Κεῖται τεθαμμένος ἐν Ἐγροῦν (μνημονευθέντι πρότερον) εἰς ἓν ὥραϊον Μανσωλεῖον, ὅπερ ἔχω ἴδῃ. Καὶ ἀναφέρεται περὶ αὐτοῦ, ὅτι διώρθωσεν ὅλας τὰς δημοσίας γεφύρας ἐν τοῖς Τουρκικοῖς ἐδάφεσιν ἀπὸ τῆς Ἀδριανουπόλεως μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Περσίας. Καὶ ἔκτισε τόσα τζαμιά καὶ Χάνια, ὅσαι αἱ ἡμέραι τοῦ ἔτους. Καὶ διὰ τῶν μέσων τούτων ἐσυνέχισε τὴν Βεζυρδαίαν αὐτοῦ ἐπὶ 40 ἔτη, πρῶγμα ἀσύνηθες ἐν τῇ Αὐλῇ αὐτῇ. Διότι εἶναι θαῦμα διὰ τὸν νῦν Κιουπουρλή ὅχι τόσο διότι διαδεχθεὶς τὸν πατέρα του, ὅσον ὅτι διέμεινεν ἐν τῷ ἀξιωματικῷ τοσοῦτον χρόνον. Πῶς συνέβη ὥστε ἡ πόλις αὕτη νὰ ὀνομασθῇ Χάβζα μίαν εὐθυμον ἱστορίαν μοὶ διηγήθη ὁ ἀρχιμεταφραστής μας. (Παραλείπομεν τὴν ἀφήγησιν τῆς ἱστορίας Σημ. Μετ.).

Μαΐου 10 Πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν  
ὥραι 5 1)2 μίλια 17.

Ἡ Χάφζα κεῖται νοτιανατολικῶς τῆς Ἀδριανουπόλεως· ἐξερχόμενοι τῆς πόλεως (ἥτις κεῖται χαμηλὰ) διερχόμεθα πάλιν τὸν πρῶτον λόφον· ἡ Ροδόπη κεῖται πρὸ ἡμῶν. Εἰς τὸ 8 μίλιον διερχόμεθα ἓνα μικρὸν ὄρυακα καὶ 3 μίλια ἐκείθεν ἓνα ἕτερον. Εἰς ἀπόστασιν 2 μιλίων ἢ κατὰ περισσώτερον ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ὑπάρχει μὴ πάλιν καλὴ κορυφή καὶ ἐπὶ ὁρίζοντι κίονες ἢ θέρητρον παρ' αὐτὴν ὅπου ἔρχονται διάφοροι μεγάλοι ἄνδρες τὸ θέρος, ἵνα διασκεδάσωσι. Ἡ πόλις ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἀπὸ 4 ἢ 5 μιλίων μακρὰν καὶ πράγματι φαίνεται μεγαλοπρεπής, ὥς ὅλαι αἱ πόλεις αὐτῶν μακρόθεν, ἀλλ' ἐσωτερικῶς εἶναι πολὺ πρόστυχοι καὶ κτηνώδεις. Τὰ Δζαμιά καὶ οἱ Μιναρέδες εἶναι λίαν μεγαλοπρεπῆ, ἰδίᾳ τὸ Δζαμίον τοῦ Σουλτάν Σελίμ, ὅπερ εἶναι τὸ ἄριστον ἐδῶ, περὶ τοῦ ὁποίου πλείοτερα βραδυτέρων. Ἡ χώρα (ὥς ἐλέχθη) καθ' ὅλην τὴν ὁδὸν εἶναι τελείως πεδινή· τὸ ἔδαφος μὲ εὐαρέστους χαμηλοὺς λόφους καὶ καρποφόρους κοιλάδας. Τὸ ἔδαφος γενικῶς λίαν καλόν· ἀλλ' εἶναι λίαν παρημελημένον καὶ μολονότι ἐμνημόνευσα καθ' ὅλην τὴν πορείαν διάφορα μικρὰ χωρία, ἐν τούτοις σὰς βεβαιῶ, ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Θράκης (ἐν συνόλῳ εἰλημμένον) ὀλίγον κατοικεῖται καὶ ὀλιγώτερον καλλιεργεῖται. Πλησίον τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων εἶδομεν καλὴν καλλιέργειαν. Ἄλλ' ἄλλαχού, εἰμαι πεπεισμένος, ἄνω τῶν δύο τρίτων τῆς χώρας δὲν εἶναι κατελιημμένα. Καὶ ὅπου οὔτε καλλιεργοῦν οὔτε φυτεύουν ἀμπελῶνας, οὐδὲ τρέφουν μόσχους, ἢ πρόβατα ἢ αἰγας ἢ ἄλλο τι. Ἰππεύοντες εἰς παρὰ πολλὰ μίλια δὲν εἶδομεν οὔτε σιτηρά, οὔτε βοσκάς, οὔτε ποίμνια, οὔτε ἀγέλας, ἀλλὰ μόνον ἄγριον, παρημελημένον χέρσον ἔδαφος. Ἔχω ἓνα κατάλογον πολλῶν ὥραϊων φυτῶν τὰ ὅποια παρστήρησα παρὰ τὴν ὁδόν, ἀλλὰ παρέρχομαι αὐτὸν (ἴδε κατάλογον ἐν τῷ τέλει) καὶ ἔρχομαι νὰ σὰς διηγηθῶ πῶς

ἐγενόμεθα δεκτοὶ καὶ εἰσῆχθημεν εἰς τὸν πόλιν. 6 μίλια περίπου μακρὰν τῆς πόλεως ἦλθον πρὸς συνάντησίν μας ὅλοι οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ὁλλανδοὶ οὔτινες ἀνήκοντες μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ Πέραν, εὐρίσκοντο τότε εἰς Ἀδριανούπολιν διὰ νὰ ἴδωσι τὰ ἀξιοθέατα. Εἰς τὸ Σολάκ Τσεσμέ (τ. ἔ. τὴν πηγὴν τοῦ θεράποντος) τὴν ὁποίαν τώρα ἀκριβῶς ἀνέφερα, 12 ἵπποι τοῦ Μεγ. Κυρίου ἦσαν ὠρισμένοι διὰ τὸν Μυλόρδον καὶ τὴν ἀκολουθίαν του διὰ νὰ ἱππεύσωσι καὶ εἰσέλθωσι εἰς τὴν πόλιν μεθ' ὅλων. Ἦσαν ὅλοι θαυμαστοὶ καὶ ἐστολισμένοι ὅσον τὸ δυνατόν πλουσίως. Ἀφῆκα τὸν ἰδικόν μου καὶ ἔλαβον ἓνα ἐξ ἐκείνων, τοῦ ὁποίου ὁ χαλινὸς τὸ ἐφίππιον, οἱ ἀναβολεῖς, ἡ ἐπὶ τοῦ στήθους πλάξ, τὸ κάλυμμα τῶν ὀπισθίων κτλ. ἦσαν ὅλα εἴτε ἐκ κτυπητοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, εἴτε ἄλλως πλουσιώτατα κεντημένα. Ἡ ἵπποσκευὴ τοῦ ἵππου τοῦ Μυλόρδου ἦτο ἐπεξεργασμένη με ἀδάμαντας καὶ μαργαρίτας λίαν θαυμασίως. Ὁρίσθησαν ἱπποκόμοι δι' ἓνα ἕκαστον τῶν ἵππων. Ὅταν ἀνέβημεν τοὺς ἵππους καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ὁδὸν κατὰ σειρὰν, ὑπαντήθημεν ἀπὸ τοῦ Καπιτζή-Μπασῆ (ἡ λέξις σημαίνει ἀρχιθυρωρὸν), οὗτινος τὸ ἀσέλιμα εἶναι μάλιστα ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ ἡμετέρου Τελετάρχου καὶ ἡν τοῦ Chian-Μπασῆ (ἡ ἀρχηγὸν τῶν Chianses, οὔτινες ὅμοιοι πρὸς τοὺς ἰστικούς μας purcevents ἢ ἀγγελιοφόρους τοῦ προασίου ἐνδύματος). Οἱ δύο οὗτοι ἦσαν μετὰ τὴν αὐλικὴν τῶν ἐνδυμασίαν (καφτανά) ἐξ ὑφαντοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ μεταπλοοῦντων μηλωτῶν καὶ καταλλήλων ἵπποσκευῶν. Μετ' αὐτοὺς ἠκολούθουν 10 Chianses μετὰ τὰς ἐνδυμασίας τῶν καὶ διαφοροὶ Cherbiges (συνταγματάρχαι τῶν Γιανιτσάρων). Ὅλοι ἐμεῖς ἐκαμαμεν (ἐλλιπές) ἕως οὗ ἡ τελετὴ τῆς ἐθιμοτυπίας καὶ τῶν φιλοφρονήσεων ἔληξε. Τότε μετέβημεν εἰς τὴν πόλιν ἱππεύοντες κατὰ σειρὰν πρῶτον οἱ Cherbiges ἐστραμμένοι πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔπειτα οἱ Chianses ἔπειτα ὁ Καπιτζή-Μπασῆ, καὶ ὁ Chians μπασῆς, ἔπειτα ὁ Μυλόρδος (ἔχων τοὺς ξένους, οὔτινες συνήντησαν ἡμᾶς ἀκριβῶς ἐμπροσθεν αὐτοῦ) εἶτα ὅλοι οἱ Ἀγγλοὶ εὐγενεῖς κατόπιν οἱ ὑπηρέται, ἔπειτα ὁ δραγουμάνος μετὰ τὸν Sir Tho. R., ἔπειτα ἡ ἄμαξα καὶ 6 ἵπποι ἔπειτα ἡ ἄλλη ἄμαξα τοῦ Δραγουμάνου, ἔπειτα ἠκολούθουν ὅλαι αἱ ἄμαξαι. Ὁ Μυλόρδος εἶχε τρεῖς καλοὺς ἵππους (τῶν συντροφιῶν) πλουσίως ἐξηρωμένους, ὀδηγουμένους, καθ' ὅλην τὴν πορείαν ἀπὸ τοῦ Πέρα.

Εἰς τὴν πρώτην ὁδὸν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένοι Γιανίτσαροι. Μεθ' ὅλης τῆς παρατάξεως ὠδηγήθημεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἣτις ὠρίσθη ὡς κατοικία τοῦ Μυλόρδου καὶ ἡ ὁδὸς ἐκείνη εἶχεν ἐπίσης Γιανιτσάρους ἐκατέρωθεν. Ἐκεῖ οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ ξένοι μᾶς ἀφῆκαν. Ἡ οἰκία, τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς ἐκληρώθημεν ἦτο ἡ μᾶλλον κατηραμένη θέσις εἰς τὴν ὁποίαν ἀνθρωπὸς ποτε εἰσῆχθη. Ἦτο μία Ἰουδαϊκὴ οἰκία, οὐχὶ κατὰ τὸ ἡμῖς μεγάλη ὥστε, νὰ περιλάβῃ τὴν ἡμίσειαν οἰκογένειαν τοῦ Μυλόρδου, μία



φωλεὰ μᾶλλον ψύλλων, καὶ κορεῶν, καὶ μυῶν, καὶ ποντικῶν, καὶ δυσωδίας, περιτριγυρισμένη ὑπὸ ἀθροισμάτων ὄλων συχαμερῶν κτηνωδῶν Ἰουδαίων. Μετεκινήθημεν τὴν ἰδίαν νύκτα καὶ ὁ Μυλόρδος ἀποστείλας πρὸς τὸν Βεζύρην ἔλαβεν ἀμέσως μίαν ἄλλην, ἣτις ἀπεδείχθη λίαν κατάλληλος. Διότι ἐνταῦθα εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Μέγας Κύριος ἐκβάλλει ὅντινα θέλει (ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἢ τῶν Χριστιανῶν) ἐκ τῆς οἰκίας του οὕτως ὥστε εἶναι ἀνησυχητικὸν καὶ ἐπικίνδυνον δι' αὐτοὺς νὰ ἔχωσι μίαν καλὴν οἰκίαν. Καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτὸ τῆς πόλεως δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἀνθρώπινη ὑπαρξίς ἢ Ἰουδαῖοι συσσωρευμένοι δύο ἢ τρεῖς οἰκογένειαι εἰς μίαν οἰκίαν, ἣτις δὲν ἔχει περισσότερα δωμάτια. Ἄν οἱ ἀρχαῖοι Ἰουδαῖοι ἦσαν τοιαῦτα δηλητηριώδη ζῷα τότε κατ' ἀνάγκην ἐπιτρέπουν εἰς αὐτοὺς τὰς συχνὰς αὐτῶν λούσεις καὶ νομίζω ὅτι δὲν ἐχρειάζετο νὰ ψαύσουν ἐν νεκρὸν σῶμα διὰ νὰ μὴ εἶναι καθαροί· διότι δὲν ἠδύναντο νὰ ψαύσουν ἐν ζωντανὸν σῶμα χωρὶς νὰ ἀποβοῦν τοιοῦτοι. Ἀλλὰ πλείονα περὶ τούτων ἄλλοτε.

Τώρα ἂν θέλετε νὰ ὑπολογίσωμεν τοὺς σταθμούς μας καὶ συγκρίνωμεν αὐτοὺς μετὰ τὸ Itiner. Antoninis, τὸ παλαιότερον, ἀπὸ Βορδιγάλων εἰς Ἱεροσόλυμα, δὲν πρέπει νὰ λαμβάνητε ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ δύο μίλια, διότι διηλύσαμεν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐνθὺν ὅτε αὐτὸ ἐντὸς τοῦ χρόνου. Καὶ οἱ ὑπολογισμοὶ μας διὰ τὴν ἐπιστροφήν δὲν συμφωνοῦν πρὸς τοὺς τοῦ ἐρχομοῦ ὡς καὶ τὰ ὁδοπορικὰ ἐκεῖνα (Itineraria) ὡσαύτως δὲν συμφωνοῦν ἐπακριβῶς. (ὄρα Ὅδοπορικὰ σελ. 33).

Τώρα δέον νὰ ἐννοήσητε, μολονότι κατεστρώσα ὅλον τὸ ταξείδιόν μας ἰσομερῶς δηλ. 3 μίλια τὴν ὥραν. Ἀλλ' εἴτε ἀδύνατον νὰ ἐταξειδεύαμεν πάντοτε τόσα· ἐνίοτε μάλιστα 4 μίλια περίπου τὴν ὥραν, ἀλλὰ σπανίως νομίζω, ἢ οὐδέποτε ὀλιγώτερα τῶν 3. Ἐπειτα λάβητε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀμφοτέρω τὰ Ὅδοπορικὰ ὑπολογίζονται κατὰ μίαν παλαιὰν ὁδὸν ἣτις ἔβαινε δι' Ἡρακλείας (Περὶνθου), ἣτις εὐρίσκεται ἔξω τῆς παρούσης ὁδοῦ τοῦλάχιστον 8 ἢ 10 μίλια. Αὐτὴς τὰ Ὅδοπορικὰ ἐκεῖνα ἐξήρχοντο τῆς ὁδοῦ ἡμῶν πρὸς τὴν Drusipara. Ἐνῷ ἐπειδὴ νῦν ἐκτίσθη τὸ Καρεστεράν, ἀφίνομεν τὴν Drusipara 3 τοῦλάχιστον μίλια πρὸς τὰ δεξιὰ, ὡς θὰ εἴπωμεν μετὰ ταῦτα. Αὐτὸ εἶναι ἐν εἶδος προχείρου χάρτου ἐφ' ὅσων ἐγὼ παρετήρησα ἐν τῇ χώρᾳ. Ἄν εἶχον καιρὸν ἠδυνάμην (καὶ πιθανὸν ὠφεῖλον) νὰ ἰχνογραφίσω ἀμφοτέρους ἐκεῖνον καὶ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὡς καλλιτέχνης. Ἀλλὰ δι' ἕνα φίλον ἐλπίζω ὅτι τοῦτο θέλετε συγχωρήσει εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν.

Ὁ λόγος ὑποθέτω δι' ὃν ὁ παλαιὸς δρόμος παρ' Antoninus βαίνει δι' Ἡρακλείας, εἶναι ὅτι ὁ ἄλλος δρόμος κατ' εὐθείαν εἰς Τσόρλου ὢν πολὺ μᾶλλον βαλτώδους· ἐδάφους ἤτο κακὸς δρόμος ἰδιαίτερος ἐν χειμῶνι μέχρις οὗ λιθόστρωτα εἰς πολλὰ μέρη κατεσκευάσθησαν, ἅτινα διατη-

ροῦνται νῦν διορθούμενα πολὺ καλὰ. Ἐνῶ, ἐπειδὴ ὁ δρόμος δι' Ἡρακλείας ἦτο τραχὺς καὶ μᾶλλον πετρώδης, διὰ τοῦτο προειμᾶτο. Ὅταν ἐπιστρέψω οἶκαδε, ἂν ὁ Θεὸς μοι δώσῃ ζωὴν καὶ ἄδειαν θὰ μεταβῶ διὰ

Rhodesa nōw ΘΕΣΒΟΥΝΑ. monte di Dio

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ



πλοίου εἰς Σμύρνην καὶ θὰ καταβῶ εἰς Καλλίπολιν διὰ ξηρᾶς καὶ τότε δυνατόν νὰ ἡμπορέσω νὰ συμπληρώσω τὸν χάρτην αὐτὸν πρὸς τὴν θάλασσαν. Οἱ δύο ποταμοὶ μεταξὺ Μπαμπᾶς-Κιοῦ καὶ Χάφζας πρέπει νὰ



εἶναι βραχίονες τοῦ Ἑργίνης (Agrianis, ὅστις λίαν ἐσφαλμένως τίθεται ἐν Ortel. Geogr aut). Διότι δὲν διήλθομεν τόσον μέγαν ποταμόν, οἷον παριστᾷ. Ὡσαύτως τὸ ὄρος Ροδόπη ἐσφαλμένως τίθεται ὑφ' ὧν. Ἀνηλθὼν εἰς μέρος αὐτοῦ καὶ ἐσημείωσα αὐτὸ καλῶς ὅπως ὡσαύτως ὅλους τοὺς ποταμοὺς περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν οἵτινες τίθενται ἐνταῦθα ἐπακριβῶς ὥς (σᾶς βεβαιῶ) ἢ σμικρότης τοῦ χάρτου θά μοι τὸ ἐπιτρέψῃ. Τοσαῦτα ἐν τῷ παρόντι. Τὸ ἐπίλοιπον θὰ λάβῃς βραδύτερον. Σᾶς διεσκέδασα ὀλίγον μὲ τὰ ὥρατα θεάματά μας. Βλέπετε πόσον προσωπικῶς (ἀνεπιτηδεύτως) σᾶς γράφω εἰς τὴν προηγουμένην σελίδα.

Ὁ χάρτης ἐπεκτεινόμενος καὶ μέχρι Ὀρτάκιοι ἀφ' ἐνὸς εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Ροδόπης καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ ὑποθέτει ἐκδρομὰς τοῦ συγγραφέως καὶ πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα· ἀλλὰ περὶ τούτων δὲν γίνεται λόγος ἐν τῷ ὑπ' ὅψιν χειρογράφῳ. Ἦσως ἀνευρεθούν ἐν ἄλλῳ χειρογράφῳ τὰ σχετικά. (Σ. Μ.)

#### ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΥΤΩΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(Ὅρα σ. 27)

Ragos matthioli. floribus purpureo-orientibus.  
Eupatorium cannabium fior. purpureo-orientibus.  
Geranium greticum periploea latifolia.

Μεταξὺ Χάρζας καὶ Βουργας

Ginyidium paniaid much. myjuncaria much.  
Kaligeniculatum. pontipiccoli.  
Kalimus largustifolia permib. ibid.  
Gossipium about Heraclea.

Adrianopole. plantae variores.

Cumirum corniculatum.  
plarmica Imperciali. Φλοκάλη  
Botrys. Carduns. Cnedchy.  
Tanacetnm. Japonaria.  
Pistalochia. Sesamum verd. σουσάμι.  
Hedysarum clypeatum  
melitotus germanica.  
Delphinium. 1083  
Aconilum lycoctonum pavoid. 971  
Tribulus agraticus.  
Glycyrrhiza schinata.  
Scannonea valentina.  
viorna. Asparagus salivus.  
Clematis gerigrina caevulea. 887